

Härefter anmälde sig och yttrade:

Herr vice Talmannen: Med afseende å den redan beslutade föredragningsordningen för de särskilda delarne af statsregleringen får jag hemställa, att Kammaren ville besluta, att Stats-Utskottets nu bordlagda Utlåtanden angående Sjetten och Sjunde Hufvudtitlarna måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, för att, efter förnyad bordläggning, kunna behandlas omedelbart efter Femte Hufvudtiteln.

Detta förslag bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. ¼4 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Tisdagen den 15 Mars 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 14 dennes.

Föredrogos men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 14 dennes bordlagda Utlåtanden

N:o 26, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjetten Hufvudtitel, och

N:o 27, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjunde Hufvudtitel.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 24, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Fjerde Hufvudtitel.

13:de punkten.

mom. a.

Biföllu.

mom. b.

Herr af Klint: Stats-Utskottet börjar sitt anförande i denna punkt med följande ord: "den omständighet, att Kongl. Maj:t, på grund af särskilda förhållanden, ansett sig kunna medgifva inställande af andra klassens bevaringsmöten under innevarande år, torde göra desto mera angeläget, att icke, på sätt Jöns Pehrsson ifrågasatt, göra någon inskränkning i 1871 års öfningar". Likasom skyggande tillbaka för en sådan sjelfständighet slutar Utskottet med att tillstyrka Riksdagen att underställa frågan Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och att "i underdånighet anhålla att, om Kongl. Maj:t finner nödigt att under nämnde år äfven andra klassens bevaringsmanskap undergår öfning, Kongl. Maj:t då täcktes från allmänna bevaringsfonden anslå de för ändamålet erforderliga medel". Redan denna inkonsequens hos Stats-Utskottet bjuder mig att, äfven om inga andra skäl dertill föranledde, afstyrka bifall till Stats-Utskottets betänkande, men jag eger ännu flera och viktigare skäl för min begäran om afslag. Stats-Utskottets majoritet har, såvidt jag kan förstå, gått på sidan om gällande lag och Utskottets beslut vittnar om allt annat än den grannlaghet, som höfves ett Stats-Utskott, då det framställer förslag huru Representationen bör tala till sin Konung. Med raska drag har Utskottet uppgjort en historik öfver bevaringsfonden. I sin ifver att meddela Riksdagen allt hvad det vet angående denna fond, har Utskottet till och med förbisett meningen af hvad Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition föreslagit. Då Kongl. Maj:t gjort framställning om att af allmänna bevaringsfonden få använda 200,000 R:dr till "uppsättning af beklädnads-, remtys-, utrednings- och trosspersedlar åt det manskap, 1,383 man, hvarmed, till följd af den föreslagna regleringen af indelta infanteri-regementens och korpser styrka, den effektivt tjänstgörande nummerstyrkan vid arméen kommer att ökas", har Stats-Utskottet derät gifvit en ordvändning, som skulle dessa medel vara afsedda att dermed utreda och beväpna nu befintliga indelta styrka. Jag skulle aldrig hafva fästat mig vid detta Utskottets förbiseende, om icke just den ordalydelse, som Utskottet begagnar, kunde missleda dem, som icke i likhet med mig äro initierade i denna fråga. Stats-Utskottet har derjemte, och detta kan icke vara något förbiseende, i sin motivering utelemnadt det viktigaste af allt det, hvarpå frågan, efter mitt förmenande, i närvarande stund beror, och det är hvad som tilldragit sig under innevarande riksdag emellan Stats-Utskottet och Regeringen i afseende å denna fond. Det kan icke vara någon af

Stats-Utskottets ledamöter obekant, att förfrågan blifvit gjord hos Regeringen, huruvida den kunde afstå något af denna fond för att derigenom lemna bidrag till beväringmanskapets öfvande under nästkommande år. Att, sedan ett bestämdt nekande svar härå blifvit afgifvet, framkomma med ett förslag sådant som Stats-Utskottets, strider, efter min förmening, mot gällande lag och bevisar brist på grannlagenhet. Jag vill icke och behöfver icke heller ingå i något bedömande af, huruvida fondens medel kunna på bättre sätt användas, än som af Regeringen blifvit föreslaget, men ett faktum är, att den, som ensam har makt att besluta öfver denna fond, har sagt: jag kan icke, jag vill icke öfverlemna den, och då eger, enligt mitt förmenande, Riksdagen icke rätt att, låt vara äfven på indirekt sätt, komma fram och säga, vi *vilja* att den skall användas på detta särskilda sätt. Jag vet mycket väl att man kommer att möta mig med det inkast, att motiveringen till den lag, på hvilken jag syftar, innehåller ord, som möjligen kunna gifva vid handen, att det ändamål, till hvilket Stats-Utskottet föreslagit att använda dessa medel, mera närmar sig till hvad Riksdagen med fonden afsett, än det ändamål, hvartill Regeringen säger sig hafva ämnat använda dem. Men detta hörer icke hit, ty om vi hafva något obytt med Regeringen, må vi då vända oss mot henne på sätt grundlagen bjuder och icke på detta sätt, på sidan af såväl grundlagen som allmän lag. Jag vill icke undersöka hvad Utskottets mening kan vara, då det föreslår 250,000 R:dr för beväringmanskapets öfvande, ehuru det är väl bekant, att omkostnaderna för första beväringklassens öfvande stiga till ungefär två gånger denna summa, men påstår, att det icke är brist på upplysning om dessa förhållanden, som vållat, att Utskottet skrifvit denna summa. Då jag kanske redan alltför länge uppehållit Herrarne, vill jag icke trötta med något längre anförande i denna fråga, utan inskränker mig till att, på grund af hvad jag haft äran anföra och ehuru jag helst önskat få instämma i Kongl. Maj:ts Proposition i afseende på den siffrå, Kongl. Maj:t begärt, anhålla om bifall till min reservation. Med ledning af de kalkyler jag för mig uppställt, tror jag mig hafva funnit, att det är en möjlighet, att samma summa, som hittills varit anslagen till beväringmanskapets öfvande, fortfarande kan vara tillräcklig. Jag förnekar dermed icke, att det vore bättre, om man ville öka denna siffrå, hvilket dock betyder mindre då anslaget är ett förslagsanslag. Orsaken till att jag vågat instämma med dem, som önska nedsättning i den af Kongl. Maj:t föreslagna siffran, är den, att, då 1869 års beväringsofningar kostade 749,000 R:dr, så har, efter den kalkyl, som är uppgjord för innevarande år innan andra beväringmötet inställdes, kostnaderna upptagits till 630,000 R:dr. Då jag härtill lägger, att kassationen af beväringssynglingar, till följd af nyligen gifna föreskrifter, antagligen under de kommande åren blir större än hittills, tror jag, att den summa, jag föreslagit, kan blifva tillräcklig. Jag upprepar min anhållan, att Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets Betänkande, måtte för beväringmanskapets vapenofningar bevilja ett förslagsanslag af 500,000 R:dr.

Herr Montgomery-Cederhielm: Efter den stränga dom, som

af den föregående talaren blifvit uttalad öfver Stats-Utskottet, torde det synas djerft af mig att uppträda till försvar för detsamma, men jag vet, att Kammaren är en rättvis domare, och jag vill derföre söka förklara och försvara Stats-Utskottets åtgärder. Jag vill då till en början upptaga hvad den ärade talaren yttrade om motiveringen i Utskottets Betänkande. Han fann den svag och mindre lycklig. Jag ber med anledning deraf få fästa uppmärksamhet på, att, då ärendena numera, enligt Representationens önskan, så skyndsamt måste behandlas inom Stats-Utskottet, Utskottet icke kan vara solidariskt ansvarigt med afseende å motiveringen, utan tillkommer ansvaret derför hufvudsakligen den afdelning inom Utskottet, hvarifrån Betänkandet utgått. Till och med Riksdagens skrivelser, som numera, sedan ej något Expeditions-Utskott finnes, från Utskotten afgå, justeras på afdelningarne och icke i Utskottets plenum, och det hade således varit mera skäl i att talaren, som sjelf tillhör den afdelning, der Betänkandet blifvit justeradt, dervid tillsett att det blifvit bättre skrivet. — Hvad beträffar stilen i Betänkandet, torde man nödgas erkänna att den icke är så prydlig, som den möjligen bör vara i offentliga handlingar. Orsaken härtill är dock den, att tiden numera icke tillåter egna formen samma uppmärksamhet, som förr. Jag vill dessutom påpeka, att det händer äfven i Kongl. Propositioner, att stiliseringen icke alltid är så lycklig. Så till exempel förekommer i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, bilagan N:o 4 sidan 1, en mening, som börjar med dessa ord: "i följd af den vid 1856—1858 årens riksdag" — — och slutar med: "af den motsvarande bristen på allmänna anslaget."

Jag tror, att icke ens i Stats-Utskottets samtliga, så ofta klantrade motiveringar förekommer en mening så oredig, så otydlig som denna. Den ärade talaren har äfven gjort den anmärkning, att det är mindre vackert handladt af Utskottet att i sin beräkning upptaga en ringare summa för första klassens öfningar, än som erfordras och som för Utskottet är väl bekant. I afseende härpå får jag svara, att det af Utskottet tillstyrka anslaget är ett förslagsanslag, hvilket och af talaren nyss blifvit erkänt, och att det således icke är så noga om denna siffra precis motsvarar hvad med densamma afses.

Jag vill nu öfvergå till hufvudsaken. Det kan icke nekas att, då Kongl. Maj:ts nådiga Proposition afgafs, det i allmänhet väckte ett oangenämt intryck, att i densamma föreslogs en skatteförhöjning. Tiden för denna begäran var onekligen illa vald, då våra fabriker och vår industri ännu ligga nere och då landtmannen knappast hunnit hemta andan efter de dåliga åren 1867 och 1868. Också uttalades temligen allmänt den åsigt, att det icke vore genom ökade skatter, som man borde fylla statsbristen, utan att detta borde ske förmedelst indragning på de anslag, som möjligen tåla vid sådant. Redan den store Romerske statsmannen sade: magnum vectigal est parsimonia, och det är genom besparingar jag anser att man bör bringa debet och kredit att gå ihop. — Inom Utskottet har jag således delat deras åsigt, som ansågo, att statsbristen borde fyllas genom indragning å begärda anslag, och har jag i öfverensstämmelse dermed biträdt de beslut, som gått ut på att minska utgifterna. Att Utskottet

i detta afseende kommit till ett resultat, som är ganska tillfredsställande, tror jag mig kunna påstå. Herr Finansministerns förslag afser, att till statsbristens fyllande erhålla genom förhöjd bränvinskatt 1,050,000 R:dr
genom ökad bevilling 550,000 ”
tillsammans 1,600,000 R:dr,

hvar till komma de 200,000 R:dr, som Herr Finansministern beräknat skola kunna från Femte Hufvudtiteln aflemnas till Statsverkets allmänna behof, men som, enligt Utskottets förslag, vid Femte Hufvudtiteln komma att på samma titel bibehållas. Utskottet har, genom de besparingar, det föreslagit, kommit till följande resultat:

besparingar å Fjerde Hufvudtiteln	393,240: —
d:o å Femte d:o	991,488: 30.
	Summa 1,384,728: 30;

här till böra läggas de 160,000 R:dr, som, enligt hvad Herr Finansministern upplyst i Andra Kammaren, genom inställande i år af andra klassens öfningar blifva behållna å anslaget för beväringsskapskapets beklädnad. Dessa summor göra tillsammans 1,544,728 R:dr 30 öre. Beräkna vi sedermera bränvinstillverkningen till endast 500,000 kannor mera, än hvar till den Kongl. Propositionen upptager den, erhålla vi en förhöjning i bränvinsskatten af 350,000 R:dr och komma således till en slutsumma af 1,894,728 R:dr 30 öre.

Jag har med dessa siffror velat visa, att Stats-Utskottet icke gått blindt till väga, då det velat fylla statsbristen genom besparingar i stället för genom ökade skatter.

Då fråga blef, hvar dessa besparingar skulle göras, var det naturligt, att man af många skäl skulle komma att tänka på Fjerde och Femte Hufvudtitlarne. Dels finnas de högsta anslagen å dessa titlar, dels egde särskilda förhållanden rum, som syntes göra mindre behöfligt att för den närmaste framtiden anslå större summor för Femte Hufvudtiteln. Dertill kom för mig det speciella skälet, att, då jag af tidningarne ser, huru man i andra Europeiska länder gör indragningar i kostnaderna för arméen, exempelvis i Preussen, Italien och Frankrike, jag tror det vara en möjlighet att äfven här några inskränkningar i detta afseende kunna göras. Så t. ex. lästes i lördagens nummer af Nya Dagligt Allehanda följande: "I Engelska Underhuset har Krigsministern Cardwell inlemnadt armébudgeten. Hela det äskade statsanslaget uppgår till 12,975,000 pund sterling mot 14,111,900 pund sterling det föregående finansåret, således en besparing af 1,136,900 pund sterling (2,361,800 pund sterling mot året der förut). Ministern uttalade sin öfvertygelse, att landets försvarsförmåga trots dessa nedsättningar snarare ökat än minskats", och i samma tidning står från Egypten om en herrskare, som utan tvifvel icke utan tvingande skäl samtycker till någon reduktion af sin armé: "Vicekonungen skall den 15 dennes afskeda fyra infanteriregementen och den 15 April och 15 Maj följa ytterligare reduktioner, så att med vårens slut skall arméstyrkan vara nedbragt till den med Porten öfverenskomna af 20,000 man." Detta tyckes bevisa, att allmänna meningen i och utom Europa är den, att man icke hädanefter bör på arméerna använda så stora summor som hit-

tills, och jag har äfven häraf tagit mig anledning att inom Utskottet föreslå nedsättningar just på dessa hufvudtitlar. Man har här använt stora ord och jag tror till och med man sagt, att Utskottet skulle hafva förfarit grundlagsvidrigt, emot 87 § Regeringsformen, då det ifrågasatt att för beväringsofningarne skulle användas en del af beväringsskatten. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, att fråga härom redan flera gånger tillföre förekommit och att det alldeles icke är någon ny tanke att på detta sätt använda någon del af beväringsskatten. Uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition n:o 11, pag. 8, vid 1869 års riksdag läses nemligen följande: "Beträffande de kostnader, som i öfrigt under år 1870 kunna uppkomma för de delar af organisationsförslaget, hvilka nu blifvit till Riksdagens pröfning framlagda, finner Kongl. Maj:t allmänna beväringsskatten, hvilken är afsedd att, efter Kongl. Maj:ts disposition, användas till beväringsskattens ytterligare utbildande, lemna tillgång för bestridandet af de möteskostnader, som genom den af förslaget följande utsträckning af beväringsskattens vapenofningar under år 1870 förorsakas", och i den Kongl. Propositionen vid denna riksdag förekommer i bilagan N:o 3, sidan 16: "hemställer jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes begära Riksdagens medgifvande dertill, att berörda uppsättningskostnad, beräknad till omkring 200,000 R:dr, måtte få till högst nämnda summa bestridas af allmänna beväringsskatten, hvilken är afsedd att enligt Eders Kongl. Maj:ts disposition användas för beväringsskattens utbildande". I sitt svar på en interpellation i Andra Kammaren har slutligen Krigsministern förklaradt, att en stor del af fonden kommer att åtgå till beslutad byggnad af baracker för beväringen samt till klädesbyxor åt sagde beväring. Här har ju således redan tre gånger och för flera olika ändamål blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt att använda beväringsskatten. Man säger, att Riksdagen icke eger rätt att använda denna fond, utan att dispositionen öfver densamma tillkommer endast Kongl. Maj:t. Om så äfven ur strängt *formel* synpunkt kan sägas, tror jag mig dock böra påminna om den stora *sak*. Stats-Utskottet afsett med sitt förslag, nemligen: att förekomma all skatteförhöjning i och för statsbristens fyllande. Hvad den af Utskottet föreslagna formen för skrifvelsen beträffar, var jag icke nöjd med den, utan föreslog inom Utskottet ett annat beslut. Som dock detta förslag gick under vid voteringen, ansåg jag klokast gå in på den medelväg, Utskottets förslag innebär. Emellertid får jag nu föreslå, att förevarande punkt måtte erhålla följande förändrade lydelse: "att, med afslag å Herr Jöns Pehrssons motion, Riksdagen, jemte anvisande för år 1871 af ett förslagsanslag å 250,000 R:dr till beväringsskattens vapenofningar, må i underdånighet anhålla, att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under nämnda år dessa vapenofningar erhålla en större utsträckning, Kongl. Maj:t då täcktes från allmänna beväringsskatten anslå de för ändamålet erforderliga medel." Herrarne torde finna att detta förslag, hvori ingenting nämnes om de olika beväringsskatterna, afser en långt större frihet för Kongl. Maj:t att använda beväringsskatten som honom bäst synes.

Innan jag lemna denna fråga vill jag nämna, att skälet, hvar-

före jag ingick på en sådan medelväg, var, att jag ej anser lyckligt, då konflikter uppstå mellan Regeringen och Representationen eller mellan Kamrarna, och det är klart, att resultatet blifvit sådant genom att i Stats-Utskottet fast vidhålla någondera af extremerna. Af Betänkandet ser man, att den reservation, som är afgifven af Grefve Posse med flera, afser, att af bevaringsfonden använda icke mindre än 600,000 R:dr. Man hade visserligen inom Utskottet lätt kunnat hålla sig till Kongl. Maj:ts förslag eller till det som af Herr af Klint blifvit framställt. Utskottet hade då blifvit deladt i två läger, hvaraf följden blifvit, att, då hvardera Kammaren sannolikt understödt sina ledamöters åsikter, frågan kommit till votering och således blifvit ställd på sin spets, hvilket enligt mitt förmenande icke är något att eftersträfvat. Det är dock möjligt att jag misstager mig och i så fall står det ju Kammaren öppet att när som helst bringa saken derhän. Den medelväg, som segrade inom Utskottet, trodde jag skulle kunna vinna pluralitet inom Representationen, och jag upprepar ännu en gång, att jag anser olämpligt bringa frågan till en våldsam lösning och kan icke heller förstå att sådant nu är af nöden.

Man må i öfrigt bedöma Stats-Utskottets åtgärder aldrig så strängt, anser jag dock att Utskottets hufvudsakligaste motiv väl kan försvaras, och jag är öfvertygad att, om det resultat, Utskottets förslag afser, vinnes, det stora flertalet af nationen skall, då den erhåller nästkommande års debetsedlar och å desamma ser att bevillingen kvarstår till oförändradt belopp, erkänna, att den Representation, som lyckats afböja förhöjd beskattning, gjort sig väl förtjent af fäderneslandet.

Herr Wallenberg: Jag kan ej i likhet med den siste värde tälaren tala latin, men hoppas deremot för min åsigt kunna anföra skäl, som tala latin. I Stats-Utskottet instämde jag med hr af Klint, i den förhoppning, att hans förmedlingsförslag skulle tillvinna sig majoritet. Då så icke skett, anser jag mig icke bunden af den eftergift, jag då var benägen att göra, utan ansluter mig nu till den Kongl. Propositionen.

Liksom här, tvistade man inom Utskottet om rätta tydningen af lagen om allmänna beväringen. Ja, der stodo jemväl tvänne jurister mot hvarandra och förfäktade hvar sin mening. Förmodligen hade båda rätt. Jag ämnar icke ingå i någon fin juridisk distinktion. Jag anser mig ej berättigad vid stora nationela frågor afgörande, söka mitt stöd i en tvetydig mellanmening i en författning, utan ställer mig på en bredare basis, emedan jag tror, att det är en riksdagsmans rättighet och pligt att se sakerna i stort och handla derefter. Nu föreliggande fråga är af stor betydelse. Långt ifrån att vilja underkänna sparsamhetsskälens i allmänhet, tror jag dock, att de understundom tillitas för andra ändamål, hvarjemte jag anser mig böra fästa uppmärksamheten på, att nationen icke bör gå till väga på samma sätt, som den enskilde understundom gör. Han vill gagna och sträfva för stora idéer, men finner att utan ekonomiskt oberoende kan vanligen ingenting uträttas. Han begynner derföre att arbeta och spara. När han lyckats att förvärfva ekonomiskt oberoende, så har

han förgätit hufvudändamålet, det allmänt gagneliga, och fördjupat sig i småbestyren. Långt ifrån att klandra sparsamhetsandan hos nationen har jag efter måttet af mina krafter sökt främja den genom beredandet af tillfälle för en hvar att få sina lediga penningekapital fruktbargjorda. Men detta bör snarare ingifva håg och lust för det allmänna bästa, och mig synes, att vår nation bör kunna utveckla sitt ekonomiska välstånd, utan att förbise de stora nationela intresen hon har att bevaka. Ett sådant är utan gensägelse landets försvar och hvad göra vi väl för detsamma? Litet eller intet! Vi måste erkänna det. Våra fästningar äro halffärdiga. Tvist råder om huru vår flotta bör ordnas. Våra jernvägar äro anlagda utan afseende på försvaret. Tvärtom påpekade en Konungens rådgifvare här-omdagen, att i händelse af krig en del af flottan skulle blifva upptagen för försvaret af en kustbana. Vid beslutet om norra jernbanans sträckning fästade en Konungens sakkunnige rådgifvare i Första Kammaren och en annan Konungens sakkunnige rådgifvare i Andra Kammaren uppmärksamheten på nödvändigheten att beakta de strategiska skälen. Man fästade dervid icke det ringaste afseende. Vi lemna våra kuster och våra städer öppna. Hvad återstår då så framt vi icke vilja afsäga oss all tanke på sjelfförsvar? Jo försvaret medelst rörliga kolonner. Arméen är otillräcklig. Det är af framstående vigt, att vi betrakta arméen och beväringen såsom nationalinstitutioner och så omhulda dem, att de kunna motsvara de anspråk, fosterlandet på dem i farans stund kommer att ställa.

Efter många stridigheter kom man äntligen derhän, att nationen genom Riksdagen åtog sig en utsträckt värnepligt. Jag erinrar mig mycket väl när detta beslut fattades. Man såg deruti ett uttryck af nationalkänsla, och Riksdagen prisades för det viktiga beslutet. Sedan dess har genom sorgfälligt arbete beväringinstitutionen blifvit ordnad och man torde kunna säga, att densamma först nu skulle komma i regelbunden verksamhet, så vidt det angår vapenöfningarne. Men hvartill tjenar allt detta arbete, detta högsinnade beslut om en utsträckt värnepligt, då man ej vill anslå nödiga medel till beväringens vapenöfningar, efter den af Kongl. Maj:t, enligt moget öfvervägande, fastställda planen. Sker annorledes, vittnar vårt förfaringsätt om brist på kontinuitet i våra tankar och brist på allvar i vårt handlingssätt. Enskilde riksdagsmän föreslå, under lifliga försäkningar om tillit till den väpnade styrkans krigsduglighet, att vi blott för denna gången skola eftersätta den årliga vapenöfningen. Huru skall man förklara, att, så snart det är fråga om vapenöfningars nytta, anser sig en hvar lika kompetent domare som Krigsministern, hvilken dock ensam är ansvarig härför. Vi böra undvika att medverka till ett försvar på papperet. Man har här anfört, att andra länder, exempelvis Frankrike och Italien, afväpna, och erinrat att vi böra följa dessa länders exempel. Jag ber få fästa den ärade talarens uppmärksamhet på, att i de ifrågavarande länderna frågan gällt att något litet reducera stora stående härar, hvaremot det nu här icke är fråga om annat, än att gifva de värnepligtige tillfälle till vapenöfningar. För min del kan jag icke se, att vi hafva någon öfverdrifvet stor armé att afväpna. En talare har uppmanat oss, att "vi böra söka undvika

konflikter med Medkammaren.“ Jag deremot fruktar, att dessa försök att visa undfallenhet kunna gå för långt och jag är innerligt öfvertygad, att säkraste sättet för Första Kammarerna att undvika konflikter med Medkammaren är att understödja Regeringen, då hon har rätt. På de skäl jag tillåtit mig anföra, hemställer jag att Kongl. Maj:ts Proposition måtte vinna bifall.

Herr Statsrådet Berg: Jag har begärt ordet egentligen endast för att fästa Kammarernas uppmärksamhet på den enligt min åsigt stora betydelse, som denna fråga eger i konstitutionellt hänseende. Det synes mig här gälla, huruvida Riksdagen kan och bör ega rätt att vägra anslag till sådana institutioner, som äro i lag bestämda och att genom sina beslut lägga band på Konungens disposition öfver medel, som, enligt uttrycklig föreskrift i lag, äro ställda ensamt till hans förfogande. Beväringsslagen tillerkänner nemligen Konungen rätt att låta öfva både första och andra klassens beväring. Stats-Utskottet har icke ifrågasatt någon förändring i denna ännu gällande lagbestämelse. Det har icke heller bestridit nödvändigheten af andra beväringsslagens vapenöfning år 1871, utan tvärtom afstyrkt de motioner, som i sådant syfte blifvit framställda. Men icke desto mindre har Stats-Utskottet tillstyrkt Riksdagen att icke bevilja de för en sådan öfning erforderliga medel. Det är visserligen sannt att Utskottet i sammanhang dermed anhållit, att Kongl. Maj:t, ifall han finner andra klassen af beväringen böra vapenöfvas, måtte dertill taga medel från den så kallade allmänna beväringsskatten, men å denna fond eger ej Riksdagen att utställa några invisningar. Den är ställd till Kongl. Maj:ts disposition, och, enligt Stats-Utskottets eget erkännande, eger Riksdagen således icke rätt att deröfver förfoga. Bifaller nu Riksdagen Stats-Utskottets framställning, sättes derigenom Kongl. Maj:t i nödvändighet antingen att låta öfva andra klassens beväring eller ock att använda den under hans disposition stående beväringsskatten för annat ändamål, än hvartill hans rådgifvare inför Riksdagen förklarar den vara påräknad, och i hvilketdera fallet som helst sker således en inskränkning i de Kongl. Maj:ts genom lag tillförsäkrade rättigheter. Säsom orsak till Stats-Utskottets förslag har här af en ärad talare blifvit uppgifven Stats-Utskottets önskan att komma till ett resultat, hvarigenom man skulle kunna undvika skatteförhöjning, men huru lofvärdt detta ändamål än må anses, kan det dock ej vara tillåtet att till dess befrämjande använda inkonstitutionella medel. Här har äfven blifvit uppgifvet, att tanken att till beväringens öfvande använda beväringsskatten icke vore ny, utan redan vid en föregående riksdag blifvit af Kongl. Maj:t sjelf framställd. Jag ber likväl att få erinra om den väsentliga skillnad, som förefinnes emellan Kongl. Maj:ts nämnda förslag och Stats-Utskottets nu ifrågavarande. Kongl. Maj:ts framställning afsåg nemligen, att använda beväringsskatten för att gifva beväringen en mera utsträckt vapenöfning än hittills och således just för det ändamål, eller "beväringsskattens ytterligare utbildande," hvartill, enligt beväringsslagen, skatten blifvit anvisad. Enligt Stats-Utskottets förslag skulle den deremot komma att användas endast för upprätthållande af de vanliga i lagen förutsatta öf-

ningarne. Dertill kommer, att Stats-Utskottets framställning icke inskränker sig blott till ett *förslag* i sådant syfte. Den har visserligen erhållit formen af en anhållan, men då bevaringsfondens användande gjorts till *vilkor* för bevaringens öfningar, antager framställningen i själfva verket egenskapen af ett *beslut* angående dispositionen af denna fond, hvartill, såsom mig synes, Riksdagen saknar befogenhet.

Det är endast i afseende å denna, den konstitutionella delen af frågan, som jag önskat uttala min åsigt, men jag tror att, huru än saken härutinnan betraktas, man skall finna att Utskottet gått längre, än åtminstone grannlagheten bort tillåta.

Grefve Lagerberg: En aktad ledamot af Stats-Utskottet har dels på Svenska, dels på latin framställt sina åsikter om den förevarande frågan. Han slutade med det påståendet, att Svenska nationen skall blifva tacksam mot Representationen, om den nästa år finner sina debetsedlar oförändrade. Derpå tveflar jag, ty nationen skall icke gilla, att Stats-Utskottet, för att vinna detta mål, gått utom sin befogenhet. Den ärade talaren har sökt försvara Utskottet så väl i afseende på Betänkandets form som innehåll. Hvad formen beträffar, undskyllde han Utskottet dermed, att ärendenas behandling i Utskottet sker mycket hastigt. Jag för min del får bekänna, att jag heldre ser att det går litet långsammare, om man derigenom kan hoppas få bättre utredningar. Den förnämsta orsaken till hans egen, och såsom jag tror, äfven andras uppfattning af denna fråga, grundar sig på det förhållande, att landet till följd af den missväxt, som rådt under några af de sednare åren, icke nu skulle kunna bära någon förhöjd beskattning och att således alla möjliga indragningar borde göras på de i Kongl. Maj:ts Proposition begärda anslag. Äfven jag är en stor vän af sparsamhet, men vill icke vara med om att spara på sådana anslag, der det nödvändigt kommer att medföra den största skada. Det är för alla bekant, att vår armé består af stam och beväring. Vid föregående riksdagar hafva åtskilliga arméorganisationsförslag blifvit framställda, hvilka alla varit ense om nyttan af en sådan arméens indelning, ehuru man alltid tvistat om, i hvilket förhållande dessa båda hufvudelementer böra stå till hvarandra, så väl i antal som öfning. På denna stams tillstånd beror i väsendtlig mån huru lång öfning beväringen bör erhålla för att blifva tjenlig att med den uppträda. Nu veta vi alla, att indelta arméen, hvad truppen och dess organisation beträffar, lemnar mycket öfrigt att önska. Hvad beträffar befålet, är det uppenbart, att, då det tio månader af året icke är i tjänstgöring eller sysselsätter sig med ett yrke, det icke kan hafva den skicklighet som nu för tiden fordras af personer, som gjort detta yrke till sitt lefnadsmål. Jag vill icke, att detta påstående skall tydas som något klander emot detta befäl, utan har dermed endast velat uppmärksamma, att man måste hafva öfning, helst naturligtvis i krig, och att man icke läser sig till skicklighet i krigskonsten. Då nu ett sådant förhållande vidlåder stammen, hvilket icke torde kunna motsägas, så frågas, huru mycket skall beväringen öfvas? Det är gifvet, att den öfning under endast 30 dagar, som beväringen nu erhåller, är allt för ringa; men, vi hafva för tillfället kanske icke

råd till mera. Sättet, huru dessa öfningar skola bedrifvas för att man af dem skall kunna draga möjligast största nytta, har varit föremål för mycken tvist och klander, men jag vill påstå, att Krigsstyrelsen på sednare tider gjort stora förbättringar i detta afseende och jag är öfvertygad att, då beväringens införlifvande med stammen en gång kommer i fråga, goda resultat skola visa sig af dessa förbättringar. Att under sådana förhållanden det af Kongl. Maj:t begärda anslag för beväringens öfvande icke bör afslås, äfven om Kongl. Maj:t af särskilda orsaker skulle finna för godt att en eller annan gång indraga beväringens öfningarne, torde af hvar och en, isynnerhet af Första Kammaren, erkännas. Det är tvärtom vår ovilkorliga skyldighet att bevilja erforderliga medel för detta viktiga ändamål. Stats-Utskottet, som det åligger att utreda frågorna och att anvisa hvar medlen skola tagas, får derföre icke öfverskrida sin befogenhet genom att taga redan disponerade medel. Stats-Utskottet, som har så till sägandes "pungen" i sin hand, bör visserligen hålla, men med omdöme. Riksdagen, hvars makt stigit, bör ej gå öfver det råmärke som finnes utstakadt emellan de båda Statsmakterna. Det finnes nemligen vissa konstitutionela gränser, som man bör akta sig att skrida öfver.

Hvad som menas med beväringens fonden och huru den tillkommit, har blifvit så fullständigt utredt, att jag icke behöfver derom vidare orda. Jag för min del anser, att denna fond står, med vissa förbehåll, till Kongl. Maj:ts disposition och att således han ensam eger rätt att förfoga öfver den, likasom jag anser, att Riksdagen kan ega rätt att genom särskild skrifvelse hos Kongl. Maj:t *begära* att för något visst ändamål få af den använda så eller så mycket. Jag kan deremot icke finna, att Representationen eger rätt, att, såsom Stats-Utskottet nu föreslår, på eget bevåg och på sätt nu skett, anvisa någon del af fonden utan att Kongl. Maj:t dertill förut gifver sitt samtycke. Vi hafva förut, t. ex. när det var fråga om handels- och sjöfartsfonden, erhållit prof på Regeringens tillmötesgående. Riksdagen behöfde blott det ena året knacka på dörren, och genast uppläts den det andra.

Af dessa skäl anser jag, att Stats-Utskottet genom sitt sätt att försöka skaffa medel till de af Utskottet erkända nyttiga beväringens öfningarne, inslagit en väg som är orätt och leder till konflikter emellan statsmakterna.

Hvad sjelfva frågan i sin helhet beträffar, önskar jag bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, som afser att 600,000 R:dr skola ställas till Kongl. Maj:ts disposition för beväringens öfvande under år 1871, och hvarå jag äskar proposition.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Friherre Stjernblad: Den andra talaren i ordningen nämnde, att man icke skulle fästa sig allt för mycket vid motiveringen i ett Utskotts betänkande. Jag kan dock icke dela denna åsigt och har derföre också med mycken uppmärksamhet genomgått motiverna i det

föreliggande Betänkandet samt deraf funnit, att Utskottet för sig uppställt såsom regel, att icke fatta något beslut som skulle kunna förnycka det hufvudmål Utskottet ville uppnå, nemligen att kunna framlägga ett förslag till statsregleringens ordnande för år 1871, utan beräkning af ökad beskattning. Ett sådant sträfvande är icke allenast lofligt, utan det är till och med en skyldighet för Stats-Utskottet och Representationen att ständigt hafva detta mål för ögonen, ehuru man icke eger att sätta det i främsta rummet, hvilket måste intagas af Statens kraf på att få sina behof uppfyllda. Detta är isynnerhet fallet, då det är fråga om vårt första och viktigaste behof, som är att ega medel för bevarande af vår sjelfständighet. Emellertid är det klart, att Stats-Utskottet befunnit sig i en något generad ställning, ty på den ena sidan stod behofvet af bevaringens fullständiga öfvande, hvilket af Utskottet förklarats vara särdeles angeläget och på den andra uppnåendet af det mål, Stats-Utskottet föresatt sig. I sin förlägenhet har Utskottet anlitat en utväg, som icke är ovanlig då man vill uppfylla ett behof eller tillfredsställa en önskan, men dertill är i saknad af erforderliga tillgångar — man vädjar till andras medel. Detta vädjande kan ske under många olika former, hvaribland en är att draga vaxlar på annor man utan att hos honom ega motsvarande tillgodohafvande, och som i affärlifvet kallas att begagna blanko-kredit samt äfven är lofligt, då det sker efter ömse-sidig öfverenskommelse. För att nu skaffa medel till andra bevaringsklassens öfningar har Utskottet afgifvit en stor invisning på allmänna bevaringsfonden. Denna fond står dock icke till Riksdagens disposition, utan eger endast Kongl. Maj:t rätt att disponera öfver den och det till följd af en i full kraft varande lag, nemligen bevaringslagen af 1860, hvilken tillkommit genom Konungs och Riksdags sammanstående beslut. Skulle någon af dessa kontrahenter hafva större skäl framför den andre att respektera denna lag eller åtminstone den § af densamma, som gifver Kongl. Maj:t den omnämnda dispositionsrätten öfver allmänna bevaringsfonden, så är det väl Riksdagen, som för denna § måste hysa en slags faderskärlek, emedan det är en af våra föregångare, Riksdagen af 1860, som sjelf formulerat redaktionen af 37 § bevaringslagen, och det i syftning att gifva Kongl. Maj:t en vidsträcktare dispositionsrätt öfver allmänna bevaringsfonden än Kongl. Maj:t sjelf i sin nådiga Proposition hade begärt. Vi hafva således all anledning att respektera Kongl. Maj:ts rätt i detta afseende och hvarje ingrepp i denna fria dispositionsrätt är en olaglighet, så länge bevaringslagen af 1860 kvarstår oförändrad. Hvad som synes mig mest betänkligt i Utskottets förslag är icke, att Utskottet gifvit anvisning på medel öfver hvilka Riksdagen icke disponerar, utan det är, att Utskottet utställt en vaxel, som det bestämdt visste eller åtminstone borde vetat icke skulle accepteras. Vi känna nemligen alla, att Regeringen genom Finans- och Krigsministrarne officiellt förklarar, att Kongl. Maj:t ämnar oförminskadt bibehålla sin dispositionsrätt öfver denna fond och jag frågar då, huru Utskottet ens kunnat tänka sig möjligheten af att Regeringen skulle kunna ingå på ett förslag af den beskaffenhet, som Utskottet i sitt Betänkande framställt, ty huru skulle den Regering vara beskaffad, som ena ögon-

blicket gjorde eftergifter, som det ögonblicket förut förklarar sig icke ämna göra. Af det sagda torde framgå, att jag icke kan gilla Utskottets åtgärd att anvisa på en fond, som Kongl. Maj:t ensam eger att disponera, hvaremot jag skulle finna det ganska naturligt att Utskottet, ifall ett verkligt behof förefunnas att anlita besparade fonder, anvisade på sådana, öfver hvilka Riksdagen eger full dispositionsrätt, och en sådan finnes verkligen, nemligen Riksbankens reserverade medel. Under de föreliggande förhållandena kan jag icke finna annat än att, om Riksdagen bifölle Stats-Utskottets förslag, detta vore liktydigt med en skattevägran. Enligt 14 § beväringsslagen har Kongl. Maj:t nemligen obestriddigt rätt att öfva såväl första som andra beväringssklasserna, hvadan det icke står i Representationens skön att neka medel dertill så länge denna lag är gällande. Ett sådant framgångssätt är icke endast olagligt, men det medför äfven ofelbart andra ganska sorgliga följder, och en af de svåraste skulle otvifvelaktigt blifva den, att beväringssinrättningen, som utgör grunden för landets försvar och hvilken inrättning inom denna Kammare eger så stora och varma sympathier, i stället för att kraftigt utvecklas, skulle ganska betänkligt undergräfvast, ty besluter man in ställelse af andra beväringssklassens öfningar, är det mer än antagligt, att förslag i samma syfte framkommer äfven vid nästa riksdag. Beväringssinstitutionen skulle då snart upphöra att existera i folkmedvetandet och endast finnas till på papperet. Jag vet icke om Stats-Utskottet rätt betänkt alla följderna såväl i ena som andra afseendet, som skulle uppstå om Riksdagen bifölle Utskottets förslag, jag vet icke heller om den fraktion af Riksdagen, ifrån hvilken Utskottets majoritet utgått, är beredd att möta konsekvenserna af Utskottets förslag, men hvad jag vet är, att den Regering, som så låte behandla sig af Representationen, icke länge skulle ega landets förtroende.

Jag öfvergår nu till den mera speciela delen af frågan, eller det belopp, hvartill man ansett att anslaget för beväringssöfningarne måste bestämmas. I detta afseende hafva flera olika förslag afgifvits. Den andra talaren i ordningen har framlagt ett förmedlingsförslag och föreslagit ett belopp af 250,000 R:dr. Han erkände visserligen, att detta belopp är för ringa, men sade, att detta icke var af någon betydelse, alldestund anslaget vore ett förslagsanslag. Då vi, såsom jag förut anmärkt, hafva mottagit Regeringens förklaring, att någon inskränkning i beväringsexercisen icke kommer att ega rum, följer, att denna summa måste betydligt öfverskridas, och då är det ju endast ett själfbedrägeri att uppföra i Riks-staten en otillräcklig summa. Vidare har en reservant föreslagit 500,000 R:dr. Härvid kunde man möjligen stadna, men då det är känt, att verkliga omkostnaderna för beväringens öfvande äro af Herr Krigsministern beräknade till cirka 630,000 R:dr, tror jag det vara klokast, att Representationen beviljar det belopp, som har sannolikhet för sig att vara tillräckligt. Möjligen bemötes jag här med den frågan, huru skola vi då få budgeten att gå ihop. Härpå vill jag svara: att i realiteten beröres icke budgeten om ett förslagsanslag beräknas högre eller lägre, och om det endast är fråga om att få den till att gå ihop på papperet, så

hjelpes det med att höja någon inkomstitel med ett motsvarande belopp.

På alla dessa skäl yrkar jag afslag på Stats-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Statsrådet, Friherre Leijonhufvud: Efter den utredning frågan erhållit, skall jag ej länge upptaga Kammarens tid, men då Chefen för Landtförsvars-departementet ej är närvarande, har jag ansett mig böra uppträda för att förorda bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Alla, som i denna fråga yttrat sig, synas vara ense om att erkänna vigten af andra klassens beväringsofningar, och till och med reservanterne hafva icke uttalat sig mot dessa öfningars anställande; men åsigterna äro stridiga i fråga om sättet hvarpå eller rättare stället der nödiga medel för detta ändamål skola tagas. Det är dock tydligt att, om man verkligen vill vinna målet, så måste medlen anskaffas, och det finnes ej då mer än två alternativer, antingen att bifalla den summa Kongl. Maj:t äskat, eller genom dess afslående indirekt söka nödga Kongl. Maj:t att dertill använda medel, som han genom Krigsministern förklarar ej dertill böra användas. Jag inskränker mig därför till att på de af Herr Statsrådet Berg och Herr Wærn anförda skäl anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hazelius: Ehuru jag visserligen ej har skäl, att i denna Kammare, der man är mån om att upprätthålla riktigt politiska grundsatser, betvifa sakens utgång, har jag dock trott ännu en röst böra läggas till dem som yttrat sig emot Utskottets lära. Om någon grundsats i det konstitutionela lifvet är obestridd, är det den, att hvarken Kronan eller Representationen bör göra intrång på hvarandras rättsområde. Det är vilkoret för att de skola kunna lefva i fred med hvarandra och kunna med hvarandra samverka. Stats-Utskottet har här väl ansett det ifrågavarande anslaget behöfligt, men, på samma gång det velat fränkänna sig all gemenskap med Herr Jöns Pehrsson, dock anvisat detsamma på en fond, som, sedan Riksdagen ställt den till Kongl. Maj:ts förfogande, Riksdagen icke ensam har rätt öfver. Jag tror detta förfarande lyckligtvis vara exempelöst hos oss. Ännu betänkligare är att denna fond har uppstått genom enskilda friköpsafgifter, hvilka först blifvit allmänna medel sedan de till Kongl. Maj:ts förfogande ingått. Men det är märkligt att se de olika sätt, hvarpå Kongl. Maj:t och Utskottet gått till väga. Kongl. Maj:t äskar i sin Proposition 200,000 R:dr till beklädnad och utrustning af det manskap, hvarmed, till följd af den föreslagna regleringen af indelta infanteriregementens och korpers styrka, ökad stam till beväringens öfvande skulle erhållas i de landskap der sådan saknas, således i full öfverensstämmelse med fondens ändamål, att användas till beväringens utveckling. Kongl. Maj:t begär Riksdagens medgifvande att dertill nödiga medel må anvisas å allmänna beväringensfonden. Men huru gör Utskottet? — Jo, det anvisar helt enkelt en summa på denna fond, visserligen under det lenare uttrycket, att det måtte "täckas" Kongl. Maj:t, att taga an-

slaget ur denna fond, men om det ej tackes Kongl. Maj:t, hvilket väl kan förutsättas, så betyder det detsamma som att Kongl. Maj:t ej får något anslag. Således, der Kongl. Maj:t ber om medgifvande, der säger Riksdagen att Kongl. Maj:t behagade taga af fonden till ett annat ändamål, än hvartill fonden är afsedd, ty den är ej afsedd till beväringens vanliga öfning, utan till *beväringens utveckling*. Detta måtte väl vara en vigtig skillnad. Derjemte är det förvånande, att en annan olikhet undfallit Stats-Utskottets skarpsinnige ledamöter. Om Utskottet hade bifallit summans utgående, men, med åberopande af vigtiga skäl, anhållit att Kongl. Maj:t behagade taga densamma af beväringens fonden, så hade det varit något helt annat. Det kunde synas obehöfligt att nu tala om beväringens utveckling, helst då Utskottet begynner sitt Utlatande i denna punkt med att "det vore angeläget att icke göra någon inskränkning i 1871 års öfningar" och således erkänner dessa öfningars nödvändighet, men då Utskottet ändå slutar med att ifrågasätta huruvida "Kongl. Maj:t finner nödigt att öfva andra klassens beväringensmanskap", så är Utskottet ej synnerligen fast i sin öfvertygelse. Derom vittnar också att den Utskottets ledamot, som åtagit sig det svåra uppdraget att försvara Betänkandet, talat om de utländska nedsättningarna i vapenöfningarne och gått ända till Italien och Egypten, för att visa detta; men skall man ånyo behöfva upprepa, hvad så ofta blifvit sagdt, att alla andra krigshärars öfningstid, till och med Khedivens truppers, stå långt framom vår tarfligt tillmätta öfningstid?

Det skäl hvarpå Utskottet grundat sin framställning är, att det, "med hänsyn till allmänna ställningen i landet, ansett sig böra sträfva dertill, att kunna framlägga ett förslag till statsregleringens ordnande utan ökad beskattning" — men jag har mig ej bekant att Utskottet erhållit något särskildt uppdrag att undvika all skatteförhöjning. Ingen lärer väl finnas, som ej önskar nedsättning och lindring i skattebördorna, men ingen kan heller vilja att sådant skall ske på bekostnad af konstitutionel behörighet. Då således ej detta skäl är hållbart, kunde man tro Stats-Utskottet velat uttrycka sitt missnöje med den nuvarande Chefen för Landtförsvars-departementet. Ett sådant skäl kan möjligen tänkas, men visserligen har icke nämnde chef gjort sig förtjent af missnöje, då han är den förste Departementschef, som framställt ett fullständigt förslag till landtförsvarets ordnande samt på grunder som Riksdagen sjelf begärt. Hvarifrån härleder sig då detta missnöje? — hvad slags befogenhet har det? — Jag är öfvertygad om att detta missnöje ej varit Utskottets mening att uttala, utan, såsom en föregående talare anmärkt, dess hemställan endast är en form för anslagsvägran. Jag förstår nemligen huruledes en opposition kan vägra ett anslag på grund af missnöje med Departementschefen, men då sådant missnöje, såsom jag nämnt, ej har sannolikhet och i alla länder ej befogenhet, så synes det klart att Utskottets uttryck syftar åt annat håll än det pekar. Om således detta är gifvet — hvilket det är för mig — så torde man finna att Utskottets förevarande åtgörande är ett lättsinnigt lekande med konstitutionela former, som jag önskar att vid en blifvande omröstning så många röster som möjligt måtte ogilla. Jag tillstyr-

ker bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, om anslagets utgående med 600,000 R:dr.

Herr Nordström: Hvad är ändamålet med vår sammanvaro här i egenskap af Svenska folkets ombud, om ej att efter bästa förmåga och inom gränsen af våra fullmakter söka befordra samhällets välfärd? Äro våra fullmakter oinskränkta, kunna vi besluta hvad vi vilja? Nej; den konstitutionela Staten erkänner ej någon obegränsad, okontrollerad makt; till dess väsende hör, att hvarje maktutöfning inom densamma skall hafva sin kontroll, sin motvigt. Endast sålunda kan maktutöfnings missbruk, så vidt möjligt, förekommas och hvad rätt och nyttigt är inom samhället befordras. Statsmakten är *en*, grundad i Statens sedliga begrepp; men i den monarkiskt konstitutionela staten äro dess utöfvare två, nemligen Konungen och Folkrepresentationen, icke inbördes hvarandra subordinerade, utan i sitt förhållande till hvarandra koordinerade, men hvardera gemensamt subordinerade *grundlagen*, som bestämmer deras ömsesidiga befogenhet och omfånget af deras makt. Der detta omfång, denna befogenhet, på någonda sidan öfverskrides, är det samhället, som deraf känner de skadliga verkningarne, såsom alltid der rättsordningen rubbas i sin bestämda gång.

Det förslag, Konungen, efter att hafva hört sina rådgifvare, uti ifrågavarande ärende till Riksdagens pröfning framlagt, förutsätter, enligt grundlagen, den sednares medverkan för att kunna bringas till verkställighet. Det yttrande deremot, som Stats-Utskottet föreslår Riksdagen att deröfver till Konungen afgifva, öfverskrider i sitt innehåll den befogenhet, Riksdagen i detta afseende enligt grundlagen tillkommer, och skulle dessutom, om det blefve grund för beslutet, kunna leda till följder, som för Staten blefve högst vådliga.

Konungen har begärt en förhöjning af 100,000 R:dr i det nu till 500,000 R:dr uppgående anslaget för beväringmanskapets vapenöfningar år 1871, och dertill fogat den upplysning, att det nu tillgängliga förslagsanslaget måst med 230,000 R:dr öfverskridas, men att dock sådana åtgärder torde kunna vidtagas, att den begärda förhöjningen borde för ändamålet blifva tillräcklig. Utskottet föreslår att häremot, jemte det ett förslagsanslag af 250,000 R:dr skulle anvisas till betäckande af kostnaderna för beväringmanskapets af *första* klassen vapenöfningar sagda år, Riksdagen måtte förklara att, om Konungen funne nödigt att äfven *andra* klassen af beväringmanskapet under samma år bör undergå öfning, medlen dertill måtte hemtas från den under Konungens disposition stående allmänna beväringfonden. Denna disposition är för ett särskildt, uttryckligen bestämdt ändamål, nemligen beväringsinrättningens ytterligare utbildande, Konungen förbehållen genom lag, i hvars stiftande Konung och Riksdag gemensamt tagit del och som tillika bestämmer, hvarifrån fondens inkomster skola hemtas. Det är den nu gällande Förordningen den 13 November 1860, som härom handlar. Den allmänna beväringfonden är således redan enligt sitt begrepp i allmänhet ett ordinarie anslag, det vill säga, hörer till den kategori af anslag,

anslag, som beviljats till upprätthållande af sådana allmänna inrättningar af alla slag, hvilka, sedan Riksdagen godkänt deras gagn och ändamål och dertill anvisat erforderliga medel, Konungen stiftat med beräkning på orubbadt bestånd, till dess i den ordning, 89 § Regeringsformen fastställt, Konung och Riksdag i afseende å grunderna för dessa inrättningar öfverenskommit om sådana ändringar, som göra de dertill tillförene beviljade anslagen till större eller mindre del, eller helt och hållet umbärliga, eller öfverflödiga.

Uti ifrågavarande fall kommer nu särskildt härtill, att allmänna beväringensfonden blifvit, såsom nyss sades, genom en speciel, af statsmaktens båda utföware antagen lag, ställd till Konungens disposition för ändamål, som väl med beväringensinrättningen, men ej omedelbart med beväringens vapenöfningar, för hvilka alltid särskilda anslag blifvit beviljade, ega samband; och uppstår af allt detta, efter mitt omdöme, den obestriddiga följd, att Riksdagen, genom att antaga och godkänna Stats-Utskottets förslag, skulle öfverskrida sin befogenhet och göra intrång på området för den makt, som är Konungen i detta hänseende förbehållen; börande man härvid ej heller förbise, att, enligt hvad Utskottets Betänkande gifver vid handen, Konungen begärt Riksdagens medgifvande, att af beväringensfondens nuvarande betydliga behållningar få för ändamål, som afse försvarsverket, men icke med beväringensinrättningens utbildande stå i direkt samband, disponera ett belopp af 200,000 R:dr, samt att för ändamål, som åsyfta denna inrättnings utveckling, af sagda behållningar vissa större utgifter under nu löpande år ytterligare vore bestämda att utgå; och då sistnämnda utgifter, enligt hvad förut är visadt, ankomma på Konungen allena att låta utanordna, men deras belopp ännu är okänt, saknade Utskottet, vid afgifvande af sitt förslag, till och med möjligheten att ens med någon approximativ visshet kunna bedöma, huruvida återstoden af fondens behållningar vid sådant förhållande kunde förslå att betäcka de dryga kostnader för beväringens vapenöfningar år 1871, hvilka detsamma ansett sig befogadt att på dessa behållningar anvisa, på samma gång det likväl förklarar den omständigheten, att Konungen på grund af särskilda förhållanden förordnat om inställande af beväringens af andra klassen vapenöfningar under nu löpande år, göra det så mycket mer angeläget att någon inskränkning af öfningarne under år 1871 ej må ega rum.

Söker man efter de skäl, på hvilka Utskottet grundat sitt i så många afseenden anmärkningsvärda förslag, finner man dem reducera sig till hufvudsakligen två. Det *ena* är, att Konungen i en till 1869 års Riksdag aflåten Proposition sjelf ifrågasatt, att få använda allmänna beväringensfondens tillgångar till bestridande af en del af kostnaderna för beväringens öfvande år 1870. Man har dock härvid förbisett, att i detta fall det är Konungen, som sjelf föreslår och således för sin del redan på förhand samtycker till fondens användande för andra, än dess egentliga ändamål. I det nu föreliggande fallet deremot tillstyrker Utskottet, att Riksdagen må hänvisa på fonden, såsom tillgång för öfningarnes bekostande år 1871, så vida Konungen vill låta dem ega rum, och sätter ej ens i fråga, att något bifall der-

till från Konungens sida äfven vore behöfligt. Hvad Konungen kunde finna skäligt, att i detta hänseende medgifva under föregående år, det kan han emellertid, i anseende till förändrade förhållanden, på fullkomligt goda grunder finna skäligt vägra år 1871. Det förmenta prejudikatet har således här alls ingen betydelse. Misstaget ligger deri, att Utskottet förbisett den konstitutionela nödvändigheten af Konungens samtycke till dess förslag, för att det skulle kunna leda till åsyftadt resultat.

Det *andra* af Utskottets skäl är, att det ansett anvisande af den för vapenöfningarne erforderliga, betydliga summa oförenligt med dess sträfvande, att med afseende å allmänna ställningen i landet kunna framlägga ett förslag till statsreglering, utan beräkning af ökad beskattning. I sig sjelft bör detta sträfvande erkännas vara ganska lofvärdt; men det förlorar af sin vikt, om målet ej uppnås annorledes, än på bekostnad, eller med uppoffring af än högre samhällsintressen. "Vectigal magnum parsimonia" var en tanke, hvarom en talare erinrade, som med talent sökte försvara Utskottets förslag. Jag tillåter mig dervid att påminna om en annan tanke, som äfven i den klassiska forntidens skrifter allaredan återfinnes och lyder: "minima virtutum sui amor"; och så förtjente väl den patriotism att betecknas, som för obehaget af en mindre uppoffring för kort tid ville försumma den städse allvarlig omsorg kräfvande vården om samhällets högsta intressen. Och bland dessa intaga väl upprätthållandet af Statens sjelfbestånd och, såsom medel dertill, af ett väl ordnat försvarsväsende, ett af de främsta rummen. Bevärning och stamtrupper utgöra nu de två hufvudelementerna af vårt försvarsväsende till lands; men utan erforderlig, omsorgsfullt underhållen öfning, vore de, om relativt än så talrika, föga egnade att motsvara ändamålet med deras tillvaro. För ett sådant mål blir uppoffring en pligt, derest tillgångar på annat sätt dertill ej kunna beredas, eller derest de ej kunde beredas, utan rubbning af de grunder för statsförvaltningen och Riksdagens befogenhet, som i grundlagen blifvit fastställda. Emellan den tid, som förgått, och den tid, som är, finnes, mine Herrar, ett solidariskt samband, hvars förpligtelser det åligger hvarje levande generation att honorera. Den artvedel hon emottog af sina fäder, skall hon förbättrad, men icke försämrad, söka öfverlemna åt sina efterkommande. Hon står ej allena för sig; hon är blott en länk i kedjan af de organiska krafter, som skola föra samhällena framåt. Sådan är hennes ställning i verldsordningen, sådan hennes pligt, och med fullt medvetande af denna pligt får hon ej sky tillbaka för uppoffringar, ofta dessutom närmast föranledda af hennes egna tillgöranden.

Att för vården af ett stort samhällsändamål, — och sådant är utan tvifvel Statens sjelfbestånd och förmåga af sjelfförsvar —, anvisa de pekuniära medlen på tillfälliga besparingar, för att undgå den uppoffring, som ligger i en lindrig skatteförhöjning beviljad i god tid, det är i sjelfva verket en dålig hushållning, det är blott en kort tids uppskof af uppoffringen, och då behofven stå kvar, men besparingarne tagit slut, framträder den uppoffring, man för en tid sökt undvika, med desto större anspråk. — För min del, och i be-

traktande af allt detta, förenar jag mig med dem, som yrka bifall till Konungens Proposition i förevarande ärende och afslag på Stats-Utskottets hemställan.

Herr Tornerhjelm: Då jag första gången såg detta Betänkande, trodde jag, såsom jag ännu gör, att enda afsigten med detsamma var att åvägabringa besparingar, men då jag kom att med andra resonera deröfver, fick jag till min förvåning höra att personer funnos, som i Betänkandets ifrågavarande moment sågo en hel revolution. För hvar dag antogo betänkligheterna mot detsamma allt större och större dimensioner, man talade derom på gator och gränder, man förespåde ministerkris och olycka, jag såg många fasta män med gråten i halsen och tårar i ögonen, men också många mera lugna och sansade, hvilka ansågo det ej vara så farligt.

Emellertid började jag att blifva tveksam och tänka: hvad hafva de då gjort i detta rysansvärda Betänkande? och ju mera jag granskade detsamma, kunde jag ej deri finna något farligt i hvarken ett eller annat hänseende.

Gå vi nu till förevarande moment, så inhemtas deraf, att Regeringen för beväringens öfningar under år 1871 begärt ett anslag af 600,000 R:dr, och att Utskottet till svar härå säger: vi bevilja 250,000 R:dr för öfning af första klassens beväring under år 1871, men då landet är i betryckt penningeställning, få vi tillkännagifva att vi icke kunna anslå medel till öfningen af andra klassens beväring; hvaremot, om Kongl. Maj:t anser nödigt att äfven andra klassens beväring nämnda år undergår öfning, det står Kongl. Maj:t öppet att till bestridande af utgifterna derför använda en del af en besparing, som finnes att tillgå, nemligen beväringens fonden. Härtill har Regeringen sjelf gifvit anledning, då den i Kongl. Propositionen till 1869 års riksdag, föreslagit, att af beväringens fonden taga medel till beväringens öfvande för 1870. Ja, Utskottet har vågat säga: ställningen är svår och finanserna äro dåliga, tag derför af de tillgångar som finnas.

I min första enfald trodde jag, att Utskottet härigenom gått Regeringens önsknings fullständigt till mötes; och i ett verkligen konstitutionelt land borde man väl äfven så uppfatta förhållandet. Då Utskottet föreslår Riksdagen att säga: "Det ändamål, som ni anser så nödvändigt, må vinnas derigenom, att ni får derför använda en fond, som ni eljest icke får röra," — så synes mig detta vara att föreslå ett förtroendevotum för Krigsministern, och ett sådant skulle jag för min del gerna vara med om; men här tyckes man vara särdeles sensibel, och har i stället uppfattat detta som ett misstroendevotum. — Man säger nu, att denna fond är en helig sak, som ingen får röra vid och som Kongl. Maj:t ensam har att disponera. Men hvilket ändamål var med densamma afsedt, då den bildades? Ingalunda var meningen att bilda onyttiga kapitaler, utan enda ändamålet var att erhålla tillgångar för att kunna bilda så kallade beväringseliter. Inrättandet af eliter har emellertid visat sig vara förfeladt, och det vore således önskligt att, då fonden icke kan användas till det ändamål, som ursprungligen varit dermed afsedt, båda stats-

makterna måtte komma öfverens att använda densamma till ett ändamål, som ligger så nära det afsedda, eller till beväringens öfningar.

Nu komma vi till en annan sida af saken. Man sade, att den så kallade beväringsslagen vore af civillags natur och att den således icke finge ändras, utan båda statsmakternas samtycke. Jag antog att den var civillag, tog min lagbok under armen och vandrade åstad till en erfaren jurist, hvilken jag frågade, hvar klämman vore, som kunde lägga hinder i vägen för Riksdagen att förfoga öfver beväringss-fonden. Jag menade för min del, att "skall det vara någonting, så måtte det väl vara den 14 §:en", och han svarade mig också att den der vore att finna. 14 § i 1860 års förordning om beväringen lyder ordagrant sålunda: "I fredstid må, när det i § 10 omförmålda förhållande icke inträffar, till vapenöfning endast uppbådas manskap, hörande till första och andra beväringssklasserna."

Den medgifver Konungen således en rätt som ingen kan fråntaga honom, nemligen att inkalla båda klassernas beväring till öfning, men ordet "må" måtte väl betyda att han får och ej att han nödvändigt skall göra det. Om Konungen vill t. ex. af egen kassa eller af sådana tillgångar, öfver hvilka Kongl. Maj:t ensam förfogar, använda medel till beväringens öfningar, så står sådant honom öppet, äfven om Riksdagen vägrar särskildt anslag för ändamålet. Konungen kan således låta öfva beväringen om han så vill, men eger äfven rätt att låta öfningen uteblifva om han så tycker, och såsom en gifven följd häraf synes mig, att Riksdagen eger rätt att bevilja eller neka anslag till bekostande af beväringens öfningar, allt efter som den kan finna behovet så fordra. Det är dessutom Kongl. Maj:t, som öppnat vägen för Stats-Utskottets ifrågavarande beslut, då han inställt öfningarne af innevarande års andra beväringssklass; och då den ena statsmakten sålunda underlåtit att låta öfva beväringen, måtte väl den andra också vara berättigad att vägra anslag till öfningarne ett annat år. Icke kan detta vara inkonstitutionelt eller innefatta ett misstroende-votum?

En talare har sagt att nekande af anslag till beväringens öfningar skulle vara detsamma som en skattevägran, men jag förmodar att han menar anslagsvägran, ty skattevägran lærer väl vara liktydig med revolution, och en sådan hoppas jag den ärade talaren ej befarar skall uppkomma.

Jag kommer nu till det skäl, som enligt min tanke, hufvudsakligen bestämt Stats-Utskottet att afgifva detta Utlåtande, nemligen sparsamheten. Vi hafva i år från Kongl. Maj:t mottagit en nådig Proposition, som föreslår en förhöjning i skatterna. Huru lojal än denna Kammare är, så var det dock med en viss vemodig känsla vi remitterade denna Proposition, ty man kunde just icke finna det angenämt att öka folkets tunga; och man hörde då representanter, som med tåren i ögat framhöllo det olyckliga och behjertansvärda häruti. Det borde då icke väcka så stor förvåning och oro, att Stats-Utskottet försökte att uppgöra budgeten utan att öka beskattningen, och ville af sådan anledning använda det lilla vi kunna ega. Den stora massan väger icke på guldsvigt alla möjliga former, utan är dess fråga i denna sak blott "få vi ökad beskattning nu igen, eller slippa vi flera

onera?"; och om man skulle vädja till folket genom den nu för tiden så mycket omordade allmänna omröstningen och låta det välja emellan dessa båda alternativ, så vågar jag försäkra eder, mine Herrar, att det stora flertalet af röster skulle utfalla för undvikandet af ny beskattning.

Stats-Utskottet har nu funnit en gömd skatt af 850,000 R:dr, som stiger och stiger, och Utskottet har helt beskedligt sagt, tag och använd en del af denna skatt nu, då behovet så kräfver. Någon har sagt att den form, Utskottet begagnat, ej vore nog grannliga och att det vore bättre att höfligt klappa på dörren, så kommer man nog in och får hvad som åsyftas. För min del tycker jag icke om alla dessa smekningar, dessa ständiga klappningar, som skola medföra eftergifter, utan anser det vara bättre att, med grundlagen i hand, göra hvad som är rätt och hvad man har laglig rättighet till. Någon princip är här icke i fara, och icke kan jag för min del finna någon ogrundlagenhet deruti att Riksdagen säger att, om Kongl. Maj:t vill för ändamålet använda denna fond, så må Kongl. Maj:t vara dertill berättigad.

Det är ingalunda för dessa lumpna 250,000 R:dr, som jag uppträdt i denna fråga, utan mera såsom en försvarare af den förtryckta oskulden, enär det vill synas som om på detta rum utbildat sig en majoritetens despotism, som visar sig deruti att, när man har en från majoritetens afvikande åsigt, så får man den icke bemött med skäl och fakta, utan med maktspråk, och detta vill jag icke underkasta mig. När denna despotiska makt tillämpas på andra, vill jag också gerna hjälpa till att försvara dessa.

För närvarande vill jag nu icke upptaga Kammarens tid, derest icke repliker skulle göras, hvilka jag anser mig böra besvara, då jag i så fall åter kommer att begära ordet; och yrkar jag, som anser syftemålet med Utskottets förslag vara, hvarken att tillställa ministerkris eller annat bråk, utan helt enkelt att tillämpa sparsamhetsprincipen, bifall till samma förslag.

Friherre von Es'sen: Till en början får jag uttrycka min tacksamhet mot den siste talaren för det han tagit Stats-Utskottets förvarande Utlåtande i försvar.

Jag ber att få säga, att, ehuru jag förutsätter att min uppfattning af denna fråga icke delas af många inom denna Kammare, och oaktadt jag icke tilltror mig kunna inverka på någons mening, jag likväl anser mig skyldig att, då jag med min röst bidragit till det beslut, hvori Utskottet stadnat, redogöra för de skäl, hvilka härtill bestämt mig. Tvänne frågor har jag härvid gjort mig, nemligen först om Riksdagen icke skulle ega konstitutionel rätt att vägra anslag för beväringens öfningar, och för det andra om något hinder kunde förefinnas att hos Kongl. Maj:t hemställa att: om Kongl. Maj:t funne nödigt att äfven andra klassens beväringmanskap underginge öfning 1871, Kongl. Maj:t täcktes från allmänna beväringensfonden anslå de för ändamålet erforderliga medel.

Hvad beträffar den första frågan, så skulle det ej falla mig in att vägra detta anslag, om sådant efter min åsigt vore inkonstitutio-

nelt. Jag har visserligen hört åberopas 89 § Regeringsformen, som icke tillåter ändringar i gällande civillag med mindre Konungen der-till lemnar sitt samtycke. Om nu äfven beväringenslagen skulle anses såsom civillag, har jag dock icke kunnat uppfatta det såsom en ändring i samma lag, om anslag vägras för beväringens öfningar. Båda dessa §§, som handla om beväringsexercis, lyda sålunda, nemligen den första: "hvarje Svensk man skall vara skyldig att deltaga i allmänna beväringen från och med året näst efter det, då han fyllt tjugo år, till och med det år, då han uppnår tjugofem års ålder"; och den fjortonde: "I fredstid *må*, när det i § 10 omförmälda förhållande icke inträffar, till vapenöfning, endast uppbådas manskap, hörande till första och andra beväringssklasserna." Båda dessa §§ innebära för mig egentligen ingenting annat än att Svenska folket underkastat sig beväringsofningar, och att till öfning ej får uppbådas mera än första och andra klassen. Jag har således ej kunnat inse, att indragandet af dessa öfningar på grund af vägradt anslag till desamma skulle vara inkonstitutionellt å Riksdagens sida.

Den andra frågan om Riksdagens rätt att ifrågasätta bidrag ur beväringensfonden till beväringens öfvande förekommer då. — Ingen har ifrågasatt Kongl. Maj:ts fria dispositionsrätt öfver denna fond till nödiga ändamål för beväringen, såsom inköp af beklädnad, byggande af baracker m. m., ehuru en och annan torde finnas, som anser att dessa utgifter tåla något uppskof. Emellertid hafva tvänne Konungens rådgifvare förklaradt att beväringensfondens tillgångar vore — för närvarande — afsedda för diverse uppgifna ändamål. Ett annat förhållande synes mig inträda, i fall Riksdagen framställer till Kongl. Maj:t en förfrågan huruvida den afsigt, som Kongl. Maj:t har att använda fonden, kunde uppskjutas. Jag trodde nemligen, att Riksdagens mening skulle kunna verka mera än en förfrågan af en enskild representant. När nu härtill kommer, att Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att af beväringensfonden använda 200,000 R:dr till utredning af nya stamtrupper, hvilkas uppsättande Stats-Utskottet dock afstyrkt, äfvensom att fonden oupphörligt stiger, och innan 1871 års riksdag tagit sin början, säkerligen torde uppgå till en million, har jag icke kunnat annat än tillstyrka Stats-Utskottets Utlåtande i detta moment. Jag medger, att det skett under förutsättning af tillmötesgående från Regeringens sida i detta fall, i det jag förutsatt Regering och Representation hysa samma åstundan att uppgöra statsregleringen utan ökade skatter och således villiga att af tillgängliga medel fylla behofven.

En talare har sagt, att Stats-Utskottets framställning skulle inefatta ett ingripande på andras tillgångar. Beväringensfonden torde dock vara en *statens* tillgång, oaktadt den är ställd till Kongl. Maj:ts disposition, och det ändamål, Utskottet i den underdåniga hemställen föreslagit för dess användning, synes mig ligga så nära det med fonden afsedda, att några betänkligheter dervid ej behöfde hysas.

En annan talare har föreslagit att hellre bevilja det för beväringens öfningar äskade anslag och på samma gång hos Kongl. Maj:t anhålla, att detta anslag måtte fyllas från beväringensfonden. Denna utväg kunde möjligen accepteras, om statsregleringen vore vilkorlig,

men då så ej är, förstår jag icke huru det skulle komma att se ut i räkenskaperna. Om anslaget skulle deri upptagas eller icke, vore ju beroende af Kongl. Maj:ts beslut, hvilket icke är på förhand känt. I afseende på den motivering Utskottet begagnat, erkänner jag villigt att dervid kan vara åtskilligt att anmärka, och måhända gick Utskottet vid granskningen af densamma nog hastigt tillväga.

Äfvenså hade det varit rättare, om Utskottet upptagit förslagsanslaget för första klassens beväring högre och i närmare öfverensstämmelse med verkliga kostnaden än som nu skett, och hvilket jag ingalunda skall motsätta mig om någon derpå yrkar.

I öfrigt tillåter jag mig anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Posse: En talare på Stockholmsbänken, som är van att vinna gehör inom denna församling, har först berört trågan om sparsamhet. Ja, nog bör man spara, men här, fruktar jag, börjar utbilda sig en sparsamhet i den riktning, att man blir sparsam i allt utom i anslag. Jag kan icke gilla denna sparsamhet, och jag tror ej att den vinner bifall inom landet. Denna talare yttrade, att man icke borde spara i fråga om landets försvar, att man då icke finge se på några uppoffringar, och han kastade en förebråelse emot representationen för att den skulle vara allt för njugg i detta hänseende. Vi behöfva blott rigta en blick på hvad som skett under de sista aderton åren för att finna huru härmed förhåller sig. Här ligger framför mig Riksstaten för år 1852 och deraf finner jag, att då utgjorde anslagen till Fjerde Hufvudtiteln 4,261,000 R:dr Banko och till Femte 1,551,000 R:dr Banko eller tillhoppa 9,000,000 R:dr R:mt nu utgöra de 13,000,000 R:dr R:mt och hafva således under dessa aderton år ökats med 4,000,000 R:dr. Huruvida arméens och flottans duglighet ökats i samma proportion, tillkommer icke mig att bedöma, men jag befarar, att berättigade tvifvelsmål härom kunna förefinnas. Emellertid tror jag icke, att man med någon rättvisa kan beskylla Svenska Riksdagen för att hafva varit njugg i fråga om anslag till Fjerde och Femte Hufvudtitlarne. För mig har denna sparsamhet den betydelse, att man bör spara vid improduktiva utgifter, men icke vid sådana som medföra sin egen fördel. Samme talare yttrade vidare, det denna Kammars uppgift vore att kunna gifva Regeringen rätt, då den har rätt. Så föllo hans ord. För min del tror jag, att Kammaren ganska lyckligt löst denna uppgift, ty kasta vi en blick tillbaka på Kongl. Maj:ts Propositioner och våra voteringar under de sista åren, finna vi att skilnaden emellan hvad Kongl. Maj:t begärt och vi beviljat är försvinnande ringa, men enligt min uppfattning eger Kammaren äfven en annan uppgift, den, att votera nej, då Regeringen har orätt. Denna grundsats torde vara svårare att inympa än den andra. Man yttrade här en gång, att den gamla representationen störtades genom jernvägsstriderna, men lika mycket bidrog dertill en annan sak, nemligen det förstärkte Stats-Utskottet och den förseglade sedeln. Den ledamot af Kammarren, mot hvilken jag nu vändt mig, var ofta närvarande vid striderna under gamla representationen, och han kan bäst intyga, att denna förhöjning från nio till tretton millioner är just historien om den förseglade sedeln i förstärkte Stats-Utskottet. Han stod dock icke då

på samma sida som nu. Det finnes emellertid intet skäl att förebrå denna Kammare att hafva varit för litet på regeringens sida; vi minnas ju alla, huru t. ex. den i fjor gick längre än regeringen själf.

En af Konungens rådgifvare yttrade, att man skulle tråda Konungens rätt för nära genom bifall till Stats-Utskottets förslag, och såsom skäl därför anförde han, att Konungen egde rätt att öfva beväringen. Men, mine Herrar, lika litet som denna rätt kan sättas i fråga, lika tydlig och klar är ock Riksdagens rätt att bevilja eller icke bevilja medel dertill. Är det någon konstitutionel grundsats, som är tydlig och klar, så är det väl denna, och i det land, der den konstitutionela utvecklingen hunnit längst, i England, har denna princip alltid varit erkänd.

Af en ledamot på Skånebanken uttalades en åsigt, som jag anser temligen egendomlig och därför anhåller få taga närmare reda på. Han yttrade nemligen, att om man vill vända sig till reserver, kan man vända sig till Bankens reserverade medel. Detta är en ganska avancerad ståndpunkt. Nog vet jag, att man gerna vill komma åt bankovinsten, men att man äfven skulle tillgripa de reserverade medlen hade jag ej trott. Samma ledamot yttrade vidare, att, om man nu anvisade på beväringens fonden, vore det detsamma, som att utställa en vaxel, som ej blefve accepterad. Han är själf bankledamot och vet således, att det stundom händer, att vaxlar väl icke accepteras genast, men dock sedermera vid närmare eftersinnande inlösas. Sådant händer äfven i statslifvet. Representationen utställde i förfjor en vaxel på Handels- och Sjöfartsfonden, och fastän accept vägrades i början, blef den slutligen infriad; så förekommer ock vid denna Riksdag en framställning vid Femte Hufvudtiteln angående reserverade anslag, hvilken torde hafva ganska goda utsigter att blifva accepterad. Afvenledes förklarade samme talare, att om en minister läte så behandla sig som här är i fråga, skulle han icke kunna ega landets förtroende. Ett sådant yttrande är väl starkt, och man måste då se efter, hvad en minister skall göra för att förlora landets förtroende. Saken är helt enkelt den, att Regeringen vid riksdagens början afgifvit en proposition, som fordrar ökade skatter, men att representationen funnit att dessa ökade skatter icke behöfvas, utan kunna undvikas, om man går till väga på det eller det sättet. Skulle det då hända, att regeringens ledamöter komma fram och säga: voteren I icke så och så, göra vi saken till en kabinettsfråga och gå af, så skulle jag vilja vända om den förre talarens yttrande och påstå, att den representation, som i det fallet rättar sig efter ett sådant tryck, den har förlorat landets förtroende.

Herr Hasselrot: Jag utgår från en synpunkt, hvars riktighet Stats-Utskottet medgifvit och ingen heller lär vilja betvifla, den nemligen att beväringens fonden enligt gällande lag är ställd under Konungens och Riksdagens gemensamma disposition. Konungen och Riksdagen äro, så att säga, ett bolag, under hvars förvaltning ifrågasvarande medel äro ställda, och deraf följer tydligen, att den ene bolagsmannen icke kan utan den andres medgifvande eller mot hans bestridande använda dessa medel. Nu har Stats-Utskottet erkänt,

att andra klassens bevaringsmöten för nästkommande år äro nödvändiga, och att de så mycket mindre kunna uppskjutas, som öfningsarne under innevarande år komma att inställas, och derjemte har Kongl. Maj:t genom chefen för Landtförsvars-departementet tillkännagifvit, att äfven han anser dessa möten oundgängliga, likasom att han anser bevaringsfonden icke vara disponibel till det ändamål, Utskottet föreslagit. Hade icke så skett, skulle jag gerna hafva understödt en framställning om att fondens tillgångar fingo anlitas för andra statsbehof, men så, som förhållandena nu äro, anser jag det vara hvarken Stats-Utskottet eller Riksdagen värdigt att framkomma med en sådan anhållan.

Jag är representant för en fattig ort och både min pligt och min vilja bjuda mig att iakttaga sparsamhet, men det finnes vissa behof, hvilkas fyllande man ej kan undvika, utan att skada samhället, och ifrågavarande behof är af sådan beskaffenhet; och det är "med grundlagen i hand och efter att hafva vägt frågan med guldsvigt," som jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Wærn: Det är tvänne omständigheter vid denna fråga, vid hvilka jag några ögonblick önskar fästa mig. Den ena är den af Stats-Utskottet uttalade åsigt, att man med hänseende till allmänna ställningen i landet bör söka ordna statsregleringen utan beräkning af ökad beskattning. Detta är nog ganska riktigt, sådant bör vårt syftemål alltid vara, men detta måste vinnas genom att landets hushållning ställes så, att inga ökade skatter behöfvas. Deremot måste jag bestrida, att vi för fyllandet af *tillfälliga* behof tillgripa alla tillgångar och inställa all statsverksamhet. Vi hafva redan, der så kunnat ske, inskränkt Statens verksamhet, vi bygga mindre vägar, vi anskaffa ej så stor materiel, och dylikt, med ett ord öfverallt, der statsverksamheten går ut på att komma till ett bättre och bättre, der måste vi, när tillgångarne äro mindre, gå saktare till väga, men deremot får man lof att akta sig för att inskränka den ordinarie verksamheten, som är behöflig år efter år. Det måste ju alltid vara orätt att för fyllande af en tillfällig brist i statsinkomsterna minska en verksamhet, som man en gång, då sådana tillfälliga skäl icke förefunnos, förklarar vara för landets väl behöflig. Likaledes kan det ej vara annat än den största misshushållning, att för betäckande af ett års brist upptaga många års besparingar och dermed tillintetgöra den genom bevaringsfondens samlande skapade möjlighet att utbilda bevaringsinstitutionen. Man har äfven talat om det missnöje en skatteförhöjning skulle framkalla. Om äfven, hvilket jag icke tror, det skulle blifva nödvändigt att öka skatterna för nästa år, fruktar jag dock icke för det missnöje, som då skulle uppstå, men hvad jag skulle frukta, när jag icke kunde försvara mitt handlingssätt för mitt eget samvete, vore det missnöje, som en gång i framtiden måste uppstå öfver vår förvända hushållning, om vi nu tiligrepo alla för särskilda ändamål afsedda besparingar, så att man, när det en gång gälde, blefve tvungen att högst betydligt öka skatterna.

Den andra omständighet jag i detta fall vill fästa mig vid, är

frågans konstitutionella sida. Man har sagt, att den föreliggande frågan skulle vara frukten af vårt beslut vid sista riksdagen angående Representationens rätt att förfoga öfver de ordinarie anslagen. Detta bestrider jag, ty just det, att vi då ställde oss på rättens grund, ger oss makt att nu, då fråga är om ett *maktmissbruk*, kunna säga *nej*. En värd talare yttrade, att han icke kunde finna något grundlagsvidrigt i Utskottets förslag.

Det är sant, och den Konungens rådgifvare, mot hvilken han vände sig, nyttjade icke heller detta ord; han sade att det var *inkonstitutionellt*, jag kallar det maktmissbruk. Förbud för Representationen mot att så begagna sin af grundlagen medgifna makt, att den derigenom tvingar Konungen till något, kan icke stå i grundlagen, den kan icke säga: den makt, Representationen har, får den icke missbruka, utan i detta fall måste man lita på Representationens egen klokhet och grannligheten, men just därför att Riksdagen fri all omtanka, att genom sina beslut häfda en makt, som tillkommer den, här endast behöfver taga de ifrågasatta åtgärderna i och för sig sjelfva i betraktande, är jag viss att makten icke skall komma att missbrukas, utan det Riksdagen nu går att fatta, också skall blifva Riksdagens.

Herr Brusewitz: Sedan flera af mina ärade kamrater inom Utskottet, hvilka jemte mig instämt i General Klints reservation, fullständigt och förtjenstfullt försvarat densamma, inskränker jag mig till att med dem instämma, anhållande endast att i hufvudsaken få tillägga några ord.

Jag har lärt mig att respektera aftal, de må vara af större eller mindre omfattning; här är nu fråga om icke mer eller mindre än att i Svenska folkets namn bryta ett aftal med dess Regering, hvarpå jag ej kan inlåta mig, utan yrkar därför afslag på Stats-Utskottets Betänkande och bifall till General Klints reservation.

Herr af Klint: Jag skall icke upptaga tiden med besvarande af *alla* de anmärkningar, som framställts i anledning af mitt första anförande, men några måste jag dock bemöta. En värd talare, jemte mig ledamot af Stats-Utskottet och en af dem, som ifrigast försvarat dess Utlåtande, har yttrat, att det resultat, till hvilket Utskottet kommit, icke kunde vara nedslående för dem, som icke önska en högre beskattning. Jag är öfvertygad om att han misstagit sig. Vid bedömande af frågan huruvida ett resultat är nedslående, måste man fästa sig vid beskaffenheten af de medel, man begagnat, för att komma till detta resultat, och då nu, på sätt jag visat och hvari jag vunnit medhåll af många Kammarens ledamöter, de medel Utskottet användt icke varit goda, så måste ju resultatet blifva nedslående. Samma talare beredde mig det nöjet att få ett erkännande af riktigheten af den sats jag uttalat, att Stats-Utskottets beslut vore ett intrång på Regeringens rätt. Han yttrade nemligen, att hans förslag innebure ett *mindre* intrång, och just i ordet *mindre* ligger ett erkännande af att det dock var ett intrång och jag sålunda haft rätt. Samme talare väckte äfven ett förslag, som lyder: "att, med afslag å Herr

Jöns Pehrsons motion" — det vill säga afslag å yrkandet om inställandet af all beväringsofning — "Riksdagen, jemte anvisande för år 1871 af ett förslagsanslag å 250,000 R:dr till beväringsmanskapets ofning, måtte i underdånighet anhålla etc.". Har den värde talaren verkligen här menat hvad orden innebära, skulle jag mot hans förslag icke hafva något annat att erinra, än att jag finner det besynnerligt, att han, hvilken lika med mig försökt att, i följd af hvad Regeringen under Riksdagen framställt, sätta förslagsanslagen så nära som möjligt till hvad de i verkligheten äro. kunnat komma till olika resultat med mig i afseende å sjelfva siffrans storlek. Talaren föreslår nemligen att 250,000 R:dr skola anslås till beväringsmanskapets ofningar, det vill säga enligt gällande lag *båda* klassernas ofning. Han kommer sedan med en underdånig anhållan att, om Kongl. Maj:t under år 1871 finner ökad ofning behöflig, det vill säga *öfning af mera än 15 dagar för hvarje klass*, Kongl. Maj:t måtte anvisa dertill nödiga medel på allmänna beväringsskatten. Om den sednare delen af förslaget tillkommer det icke mig att yttra mig. Den beror ju på Kongl. Maj:ts nädiga pröfning, men jag vill blott förklara, att, om Kongl. Maj:t under år 1871 skulle finna för godt att öfva beväringen mera än tillhoppa 30 dagar, har jag intet emot att dertill användes beväringsskatten och jag tror äfven att så skulle blifva förhållandet, enär detta endast vore en konsekvens af Kongl. Maj:ts vid sista riksdagen afgifna förklarande, det Kongl. Maj:t vore beredd att för beväringsskattens utbildning använda en del af beväringsskatten. Jag har icke kunnat med tystnad förbigå detta, enär jag velat visa den värde talaren hvart hans förslag leder, och att vi, om förslaget finge tydas efter ordalydelsen, endast skilja oss i afseende å en siffra.

En aktad ledamot på skånska bänken har yttrat sig vidt och bredt. Mycket vore visserligen att säga derom, men jag skall dock underlåta det, med afseende på hvad han i slutet af sitt anförande yttrade, eller att han ej vidare skulle besvara Kammaren, så vida han ej blefve tvungen att replikera, och jag vill ej framkalla några repliker.

För att icke splittra rösterna mellan alltför många yrkanden, anhåller jag nu att, med frångående af mitt förra förslag, få instämma med de ledamöter, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Grefve Mörner, Oscar: Det är temligen vanligt under striden mellan olika politiska partier — ock att sådana för närvarande finnas inom vårt land, lär man icke kunna bestrida — att dessa bemärkliga sig en fana, som de hänga ut såsom skylt och förevisa för att värfva anhängare. Mig synes som om en sådan fana i år blifvit uthängd, och att den är att finna i den af majoriteten inom Stats-Utskottet så ofta upprepade försäkran, att dess mål är att ordna statsregleringen så, att ökad beskattning kan förekommas. Det är klart, att en sådan fana skall väcka uppseende och kring sig förena många, icke blott sådana som sakna förmåga att taga närmare reda på saken; detta gäller naturligtvis icke representationen, utan äfven andra, hvilka, då de få sigte på en så vacker skylt, anse sig böra

följa den, utan att noga granska om det mål dermed vill uppnås endast är godt. För vinnande af detta ändamål, säger Stats-Utskottet, böra vi spara allt hvad sparas kan. Jag är nog lika stor vän af sparsamhet som någonsin Stats-Utskottet, men jag vill, att sparsamheten skall utöfvas så, att den åstadkommer en verklig nytta, äfven för kommande släkten och icke i framtiden ger anledning till missnöje, att man således icke blott tänker för stunden och låter framtiden gå vind för våg. Granskar jag Kongl. Maj:ts Proposition och tillgängliga upplysningar angående statsverkets utgifter och inkomster, finner jag, att inkomsterna äro upptagna så högt och utgifterna så lågt som möjligt, allt i beräkning att få statsbudgeten att någorlunda gå ihop. Trots detta har uppstått behof af en ökad beskattning. Nu säger man, att vi skola tillgripa alla möjliga besparingar för att undvika denna skatt. Ja, det är ganska bra; men hvart komma vi genom det? Jo, derhän att i slutet af riksdagen komma vi möjligen så långt, att ingen ökad skatt för detta år behöfves, men nästa år, huru går det då? Då äro tillgångarne borta, men samma behof finnas kvar. — Och äfven om den upplåning, som vid denna riksdag beslutas, kommer att inskränka sig till 9,000,000 R:dr, så fordras till räntor och annuiteter härå ganska betydliga summor, och hvar skola vi taga medel härtill. Jo, antingen genom ökad beskattning eller genom lån, men, om vi använda den sednare utvägen för att betala de löpande utgifterna, så komma vi in på vingleribanan; det går så länge det kan, men då "après nous le déluge". Om man då skryter med att hafva i år åstadkommit en statsreglering, som gått ihop utan ökad beskattning, så, i fall detta mål blifvit vunnet genom anlitande äfven af åtgärder af beklagansvärd art, har sannerligen ingen nytta, utan stor skada derigenom blifvit landet beredd. Ty för ökade jernvägsbyggnader fordras ovilkorligen ökade utgifter och då det då icke kan gå ihop att få medel, som knappast förslå för stundens behof, att blifva tillräcklige äfven för växande utgiftskraft, lär icke länge kunna för nationen döljas, att, om den vill ökade förmåner, går det icke an att vilja undandraga sig att lemna de bidrag, som äro nödvändiga. Men då torde med skäl förebråelser komma, att man förespeglat ett välstånd, som icke fanns, och sökt vinna stundens bifall, obekymrad om framtidens dom. Dessutom kallas ju jernvägsbyggnader produktionsföretag och för deras byggande upplånta medel sägas ju lånade för produktiva ändamål. Om så är, så bör man ju vänta att dessa jernvägar åstadkomma någon produktion, och i så fall höja landets förmåga att tillskjuta de för lånens förräntande nödiga medlen och icke fordra att framtiden, jemte delande af tungan för vägarne byggande, äfven skall, till skam för oss, belastas med bördan för deras begagnande. Jag medgifver, att man bör använda de medel, som finnas och kunna lagligen disponeras, men, för att undvika de skattemedel, som erfordras, bör man icke göra sig skyldig till en rättskränkning, ty bevarandet af samhällets rättsliga institutioner är för samhället af större vikt än det föregifna och ändock icke verkliga besparandet af några hundra tusen riksdaler. Ty om medel af Regeringen, afsedda att inom ett eller par år användas, nu genast tillgripas, återkomma ju till snart fyllande i en

framtid dessa behof, för hvilkas tillfredsställande de tillgripna medlen varit ämnade. Jag är således icke rädd för en ökad beskattning och jag tror mig med lugn kunna möta mina komitenter och icke behöfva dölja mitt ansigte, om jag blott kan säga, att jag ärligt kämpat för landets bästa.

Hvad nu särskildt beträffar förevarande förslag, så har derom blifvit mycket sagdt, ehuru i *lena* ordalag, men jag ber om förlåtelse, om jag, som har det stora felet att icke kunna dölja hvad jag tänker, då jag tror mig se sanningen, säger rent ut, att i det förslag, som här föreligger, finnes icke endast *brist på grannlagenhet*, ty sådant kunde jag förlåta, utan, efter mitt begrepp, en bestämd *rättskränkning*. 1860 års förordning innehåller, att beväringen skall öfvas i tvänne klasser och, antingen det står *må* eller *skall*, hvilket kan i närvarande fall vara likgiltigt, eger sålunda Kongl. Maj:t rätt att årligen öfva två klasser beväring. Vidare innehåller beväringsslagen, att allmänna beväringsskatten är ställd till Kongl. Maj:ts disposition till beväringsskattens vidare utveckling; och denna lag är antagen af Konung och Riksdag gemensamt. Nu säger man, att Utskottet icke sagt, att Kongl. Maj:t *skall* använda allmänna beväringsskatten, utan endast, att, *om* Kongl. Maj:t finner skäligt att öfva beväringens båda klasser, Kongl. Maj:t *må* dertill bereda sig medel från nämnda fond. Här ligger visserligen ej någon bestämd föreskrift för Kongl. Maj:t i afseende å fondens användande, men det ligger, hvad värre är, ett *hån* af den art, som i ett representativt samhälle, klokhet och sans borde förbjuda den ena statsmakten att tillåta sig emot den andra. En uppenbar rättskränkning är, att, om beväringsslagen innehåller, att två klasser beväring må, efter Regeringens bepröfvande öfvas, Riksdagen vägrar bevilja de för dessa öfningar nödiga medel. Af hvad jag sagt, torde klart framgå, att jag, med anhållan om afslag af Stats-Utskottets förslag, anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr von Ehrenheim: Om jag, oaktadt diskussionen i denna fråga länge fortgått, likväl tillåter mig här taga ordet, sker det derfore, att frågan är af stor konstitutionel vikt och att här yttrats åsigtter så stridande emot min uppfattning, att jag icke skulle uppfylla min pligt emot mina komitenter, om jag icke bekämpade dessa åsigtter. Den talare, som först yttrade sig för Stats-Utskottets förslag, en talare som i likhet med mig fått sin politiska uppfostran uti en parlamentarisk församling, hvars första lag alltid var att vörda så väl Konungamaktens som folkets rätt, han är den, som *här* fullständigast uttalat dessa åsigtter — åsigtter som *der* icke skulle hafva vunnit genklang. A och O i denne talares framställning är att statsutgifterna skulle ordnas utan att nya skatter pålades, och han ville således icke erkänna, att första vilkoret för att ordna statsutgifterna är, att medel skola anskaffas till de utgifter, som representationen funnit nödiga, utan han vände om satsen, och sade: först medel, sedan utgifter. En stat, hvilken utgår från åsigtten att icke bereda medel till nödvändiga utgifter, har, mine Herrar, upphört att göra anspråk på att vara en *stat*. Meningarne kunna vara delade om,

hvilka utgifter som äro nödvändiga, men de äro det icke i detta fall der ingen ifrågasatt, att inställandet af andra klassens beväringsofningar för 1871, skulle låta förena sig med en rätt vårdnad om vårt lands viktigaste angelägenhet, dess sjelfständighet. Det är enhälligt medgifvet af Stats-Utskottet, af dem, som här yttrat sig för Stats-Utskottets förslag, att denna utgift är nödvändig, och frågan kan således icke vara, om denna utgift skall bestridas, utan endast, *på hvad sätt* det skall ske. Denne talare yttrade vidare att man komme med *stora ord* och talade om att Stats-Utskottets förslag var grundlagsvidrigt; ja, det är verkligen ett stort ord detta "grundlagsvidrig"; och stridande emot grundlagens anda ehuru ej emot dess bokstaf är förslaget då det innebär att medel för beväringens vapenöfningar skola tagas ur allmänna beväringssonden. Jag begagnar med flit detta uttryck att *taga* ur allmänna beväringssonden, ty då båda statsmakterna äro ense om, att andra klassens vapenöfningar icke utan en betänkelig rubbning i landets försvar kunna inställas för 1871, så innebär ju förslaget, om det skulle blifva beslut, ett tvång för Kongl. Maj:t att till vapenöfningarne använda beväringssonden, som likväl är ställd till Kongl. Maj:ts disposition uteslutande, och det oaktadt en af Konungens rådgifvare förklarar att denna fond är till andra ändamål behöflig. En representations viktigaste rättighet är beskattningsrätten samt den dermed sammanhängande rättigheten att bestämma öfver utgifter, och vi veta, att hvarje stat, som historiskt utvecklats till fullständiga konstitutionela rättigheter, har gått den vägen, att den ensamt med *denna* rätt beredt sig alla andra. På denna rättighet må representationen hålla, men den må också erinra sig, att ett utöfvande af denna rätt, utan hänsyn till den andra statsmaktens rättighet att ordna och handhafva förvaltningen, innebär ett våld på den andra statsmakten, ett tillintetgörande af *dess* rätt. För att tillämpa detta på nu föreliggande fall, erinrar jag att båda statsmakterna vid 1857 års riksdag förklarar, att Kongl. Maj:t *egde* att med de ökade anslag, som då beviljades, låta exercera två klasser af beväringen, och år 1860 utgafs en beväringsslag, som i 14 § säger:

"I fredstid må, när det i § 10 omförmälda förhållande icke inträffar, till vapenöfning endast uppbådas manskap, hörande till första och andra beväringssklasserna."

Båda statsmakterna hafva således varit ense derom, att Kongl. Maj:t skulle ega rätt bestämma, att så väl första som andra klassens beväring skulle vapenöfvas, men, om representationen nu säger, att den till dessa vapenöfningar icke beviljar andra medel än sådana, som den redan ställt till Kongl. Maj:ts disposition för andra ändamål, så upphäver representationen faktiskt denna Kongl. Maj:t tillerkända rättighet. Likaså skulle representationen, om den, på sätt vid 1869 års riksdag ifrågasattes, indragit halfva anslaget till indelta arméens vapenöfningar, oaktadt detta anslag var beviljad för, emellan statsmakterna öfverenskomna, såsom nödiga ansedda öfningar hafva satt Kongl. Maj:t ur stånd att låta fullgöra dessa öfningar. Jag skulle kunna leda dessa exempel längre och längre, och skulle kunna visa, hvart-hän ett sådant förfarande från representationens sida kan föra; det skulle, mine Herrar, lända till en fullständig upplösning af hela vårt

samhällsskick, det skulle leda derhän, att ingen institution i samhället finnes, hvars öde icke skulle kunna afgöras genom en gemensam votering af Riksdagens båda Kamrar, samt derhän att konungamaktens rätt, hvarpå hela det konstitutionela samhällsskicket hvilat, skulle omintetgöras. Slutligen har samme ärade talare ansett, att man för den här *fridens* skull bör göra stora uppoffringar, och att man icke skulle framkalla konflikter emellan Kamrarne, men mine Herrar, för fridens skull mellan de båda Kamrarne bör väl icke stora konstitutionela grundsatser uppoffras och icke denna Kammare uppoffra sin uppfattning af hvad som är rätt. Så länge jag eger en röst i det allmänna, skall den aldrig höjas för något annat än hvad som öfverensstämmer med min öfvertygelse om det rätta; blir jag öfvervoterad, må de, som det gjort, bära ansvaret, men med mitt biträde skall aldrig något våld af hvad jag anser vara rätt kunna genomföras. En annan talare, till hvars prerogativer det hör att yttra sig i en form, som kommer Kammarens ledamöter att skratta, har ganska riktigt utdragit konsekvenserna af den föregående talarens grundsats. Han yttrade, när Regeringen sjelf för ett år velat inställa en beväringssklass öfning, så måste det väl vara Representationens rätt att inställa denna öfning ett annat år, men, mine Herrar, Kongl. Maj:t har på skäl, som här blifvit framställda och som jag tror allmänt godkända, för år 1870 inställt andra klassens öfningar, emedan beväringsslagen tillerkänner Kongl. Maj:t uttryckligen denna rättighet och representationen bör icke göra något dylikt för 1871, emedan den, så länge denna lag icke blifvit ändrad, icke eger någon sådan rätt. Samme talare yttrade äfven — ja, jag tror till och med att han vädjade till den allmänna omröstningen, något hvaröfver man skulle kunna förväna sig, om man eljest har rättighet att öfver något förväna sig — att nationen icke väger på guldvgit, om man tager ur den ena eller andra fonden. Nej, mine Herrar, om nationen på det sättet uppfostras af sina representanter, att de, hvilka i främsta rummet hafva nationens förtröende, icke vårda de gränser, som äro uppställda emellan statsmakterna, då kommer den så småningom derhän, att den icke väger på guldvgit, om den tager hvad den icke har rätt att taga för att till ögonblickets lättnad bereda sig medel. Han sade äfven, att man borde taga vackert första gången så finge man taga en gång till, och visade dermed hvar det första steget leder. Utan afseende på fastställda aftal tager man medel till löpande utgifter, hvarhelst de finnas, och när sådana medel ej längre finnas, är nästa steg att indraga utgifterna. Det går till en tid, men snart skall nationen med harm fordra räkning af sina representanter för ett sådant förfaringsätt, ty, mine Herrar, den nation hade icke stor känsla för det för fäderneslandet rätta och nyttiga, som medgäfvit att man uppoffrar ett *statsintresse* för ett *statsregleringsintresse*.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Lilliehöök: Det må synas djerft af mig att uppträda efter en så utmärkt talare som den näst föregående, men jag har ett behof af att uttrycka mina åsikter i denna viktiga fråga. Redan vid genomläsandet af Stats-Utskottets Betänkande, fann jag de der före-

kommande orden "om Kongl. Maj:t finner nödigt att under år 1871 äfven andra klassens beväringssmanskap undergår öfning" besynnerliga, ty af Kongl. Maj:ts Proposition finner man, att Kongl. Maj:t redan gjort alla de inskränkningar, som varit möjliga, men att Kongl. Maj:t bestämdt uttalat behöfvet af att exercera beväringen; och då kan det med skäl förefalla besynnerligt, att något sådant kunnat ifrågasättas som att beväringen icke skulle exerceras. Jag tror, att detta är absolut nödvändigt, ty, om ock icke öfningar erfordras för den närmaste framtidens behof, så erfordras de dock för att hos svenska folket bibehålla den krigareanda och militära bildning, som är nödvändig, om vi en gång skola på allvar uppträda för att värna vårt fosterland. Jag anser sålunda nödvändigt, att beväringen öfvas, men härtill fordras medel; och hvartill hänvisar Utskottet för dessa medels erhållande? Jo, mine Herrar, till medel, som Representationen öfverlemnadt till Kongl. Maj:t, och sålunda till medel, som Riksdagen icke har till sin disposition. Jag respekterar för mycket den konstitutionela formen, för att vilja göra något intrång i Regeringens makt, och jag gör det med så mycket mera skäl som jag alltid funnit, att Regeringen å sin sida respekterat Riksdagens rättigheter, och emedan jag befarar, att, om vi beträda den af Utskottet föreslagna väg, fäderneslandet deraf icke skall skörda någon nytta. Ingen kan i högre grad än jag önska besparingar, men besparingar må icke göras annorstädes, än der det utan skada kan ske. Fäderneslandets sjelfständighet fordrar, att vi ega ett försvarsväsende, men försvaret kan icke upprätthållas utan exercis, och derfore yrkar jag, att beväringen må öfvas, på samma gång som jag bestrider, att medel dertill må tagas från det håll Utskottet föreslagit. Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Då den mening, jag i denna fråga hyser, inom Utskottet blifvit förfäktad af reservanter från denna Kammarare, hade jag hoppats att icke behöfva begära ordet, men, då den enda af dessa reservanter, som yrkat bifall till hvad han inom Utskottet förordat, sedermera derifrån afstått, nödgas jag med några ord upptaga Kammararens tid för att med min röst försvara den mening, jag från Riksdagens början hyst. Då Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behöf till Stats-Utskottet remitterades, gjorde jag den hemställan, att anslaget till beväringens öfningar måtte bibehållas vid sitt förra belopp af 500,000 R:dr. Jag kunde icke dermed afse att för Kongl. Maj:t försvåra att åt beväringen gifva den öfning, som kunde anses nödig, ty, då anslaget har natur af förslagsanslag, är klart, att Kongl. Maj:t kan använda så stort belopp, som Kongl. Maj:t finner fäderneslandets väl fordra. Skälet, hvarför jag gjorde denna framställning ligger endast i min öfvertygelse, att, då vårt försvar bshöfver i alla riktningar förbättras, då vi måste icke blott ordna beväringen utan äfven sjelfva stammen, vi icke kunna företaga dessa båda frågor på en gång, utan måste försöka att först åt beväringen bilda en fullgod stam och sedan åt beväringssinrättningen gifva den utveckling, som är möjlig. Det var denna tanke,
jag

jag uttryckte dermed, att Riksdagen icke borde öka anslaget till beväringssinrättningen, så att Kongl. Maj:t skulle finna sig föranlåten att åtminstone icke mera än behovet nödvändigt fordrade nedlägga medel på en beväring, som vi i alla fall anse otillräcklig. Denna åsigt vidhåller jag ännu och måste därför yrka bifall till hvad reservanterna inom Utskottet föreslagit eller att ett förslagsanslag måtte för ändamålet fortfarande utgå med 500,000 R:dr. Det är visserligen icke en fråga, på hvilken jag fäster hufvudsaklig vikt, men jag tror dock, att man äfven bör lägga i vågskålen att, så vidt man icke förutser, att en inskränkning af anslaget till nämnde belopp skulle göra anslaget *otillräckligt*, en sådan åtgärd skulle underlätta en i alla fall svår statsreglering, samt att man skulle hafva lättare att få ett sådant belopp antaget vid en gemensam votering af Riksdagens båda Kamrar.

Hvad nu Stats-Utskottets förslag beträffar, behöfver jag knappt säga, att jag icke gillar det, men det har gått med mig som det i allmänhet går med ungdomen, då den för tidigt öfverlemnar sig åt njutningar, den blir *blaserad*. Jag blef riksdagsman 1840, det var mitt första riksdagsmannaar, jag har sedermera fortsatt denna verksamhet i 30 år, och jag har så många gånger sett försök af ett Utskott att tränga öfver dess tillbörliga gränser, att ett sådant försök icke uppskakar mina känslor till den grad som förhållandet tyckes vara med flera andra representanter.

Hvad jag bestämdt ogillar hos Stats-Utskottet är, att det låtsar okunnighet i en sak, som det känner. Det förutsätter först (sid. 17) nödvändigheten att öfva andra klassens beväring, en åsigt, som vunnit ytterligare styrka genom det svar, Chefen för Landtförsvarsdepartementet afgifvit på en i Andra Kammaren framställd interpellation, men redan på följande sida föreslår Utskottet Riksdagen ett beslut, utmärkande en ovisshet, huruvida Kongl. Maj:t må anse en sådan öfning nödig.

Nu har en ledamot här yttrat, och icke utan skäl, att ett af Regeringen framställt förslag kan af Regeringen sjelf modifieras, men härvid möter det förhållande, att, sedan interpellationen blifvit framställd och Regeringen haft åtta dagar att öfverlägga, om den möjligen kunde jemka sina förra åsikter, den förklarar, att den vidhölle sin åsigt, att andra klassens beväring borde öfvas; och då kan man icke vidare ifrågasätta hvad som är Kongl. Maj:ts åsigt. En annan fråga, hvarom Regeringen äfven yttrat sig, är den, huruvida tillgångar finnas på allmänna beväringssifonden, i hvilket afseende Regeringen uppläst, att sådana finnas, men att de äro disponerade för andra ändamål. Om det nya representationssättet har någon fördel, så är det den, att Konungens rådgifvare äro tillstädes i representantförsamlingen och att man kan genom en vänligt och höfligt framställd fråga erhålla svar derpå i fall der det är af vikt att Representationen, innan den fattar sitt beslut, får veta Regeringens åsikter; men begagnar man rättigheten att fråga, så bör man äfven göra sig till godo de upplysningar, man erhåller.

Det är ur sådan synpunkt, som jag anser Utskottets framställning omotiverad och anser den icke böra vinna Kammarens bifall.

Då Herr af Klint, som först yrkat bifall till sin reservation, sedermera afstått derifrån, får jag upptaga det *slut*, hvartill han kommit, såsom min mening och anhålla om Herr Talmans proposition derå. Men jag inskränker mig till att biträda endast den af Herr Klint gjorda *hemställan*, icke hans motivering, som jag anser oriktig, då svaret på en interpellation väl kan förändra Riksdagens *åsiqt*, men aldrig hvarken öka eller minska dess *rätt*.

Herr Bergstedt: Öfverläggningen om denna punkt, som nu fortgått mer än 3½ timme, började med allt det högtidliga allvar som en så stor fråga kräfde. Men midt under denna högstämde debatt inkastades af en talare ett burleskt anförande, som uppväckte en stor munterhet. För min del kunde jag föga dela den; jag skulle kanske hafva gjort det, om infallen hade utgått från en talare uti mindre i ögonen fallande samhällsställning.

Denne talare kunde omöjligen förstå hvarföre man tagit så illa vid sig öfver Stats-Utskottets förslag. Utlåtandet i denna ifrågavarande punkten, mente han, vore "helt enkelt en produkt" — hvaraf, nämnde han vid tillfället icke. Jag tror att han kommit sanningen närmare, om han kallat det för "en helt simpel produkt", ty så förefaller det mig. Utskottet har i denna stora fråga endast en sak på hjertat, nemligen debetsedlarna, men det saknar mod att säga ut hvad det vill säga och låter endast i förtäckta ord genomskina den innersta meningen, uppmaningen till en skattevägran. Har jag orätt att beteckna ett sådant argumentationssätt som simpelt? Här har varit åtskilligt sagdt, icke till försvar, ty det är omöjligt — men till ursäkt för Utskottets motivering, och man vill antyda, att det är ej denna man skall fästa afseende vid, utan sjelfva besluten som föreslås. Det är en bedröflig sak med dessa motiver till Utskotts-betänkanden; kanhända lottkastast först med den förseglade sedeln om sjelfva resolutionen, och sedan får slumpen på samma sätt afgöra motiveringen, hvarigenom stundom händer att lotten behagar sammanfoga en resolution och en motivering, som äro fullkomligt omaka. I mindre betydande frågor kan detta göra någorlunda detsamma, men när Representationen i så stora angelägenheter som upprätthållandet af vår politiska sjelfständighet skall tala till den första statsmakten, är det beklagligt om Riksdagen af sitt ansvarsfullaste Utskott skulle låta lägga sig mindre värdiga ord i munnen.

Vare detta nog sagdt om Stats-Utskottet och dess motivering; jag ber nu att få återkomma till det yttrande, som föranledde mig att begära ordet.

Den ärade talaren gaf majoriteten i denna Kammare det hedrande vitsordet att den "har aktning för grundlagen". Jag gör mig en ära af att tillhöra denna majoritet och af aktning för rikets grundlag ämnar jag också afgifva min röst till bifall för Kongl. Maj:ts förslag. Jag förmodar att den aktade ledamoten för Skåne icke ämnar bestrida sjelfva minoriteten, till hvilken han bekänner sig, aktning för grundlagen, ehuru han och de med honom lika tänkande tolka denna

lag på ett annat sätt än majoriteten. Den ärade ledamoten talade om människor, som vid behandlingen af denna punkt "hafva gråten i halsen"; jag har icke hört något sådant, men väl har jag hört honom själf föra en rörande klagan öfver ett majoritetsförtryck, som säges terrorisera olika tänkande. Äfven om detta förtryck är jag i okunighet; men jag tillstår gerna, att om jag kunde, hvilket naturligtvis icke är händelsen, skulle jag gerna vilja på denna lilla minoritet utöfva hvad man kallar en lindrig tryckning, så att den blefve ännu mindre än den nu är. och slutligen alldeles försvinnande.

Här har i dag talats ovanligt mycket om grannlagenhet, och i mycket olika tonarter. En talare har deraf funnit alldeles för litet, och jag kan ej neka att förebräelsen för bristande grannlagenhet å Riksdagens sida icke synes mig hafva på detta rum varit till nytta för den sak, som jag anser för god. Å andra sidan har deremot förts en icke ringa klagan öfver en alldeles öfverdrifven ömtålighet. Den värde ledamoten för Skåne behagade yttra, att "Svenska folket icke väger på guldvigt, när det är fråga om utvägar att undgå en ökad beskattning," och till och med en högt ärad ledamot i mitt grannskap har jag hört åberopa sin långa riksdagserfarenhet till stöd för den åsigten att det föreliggande Betänkandet icke i detta fall innehåller något särdeles anmärkningsvärdt. Det må väl vara, att ett ständigt vidrörande af hårda och skarpa ämnen gör skinnet tjockt och minskar känsligheten hos den som dermed måste sysselsätta sig, hvilket utan tvifvel i många fall kan anses såsom en fördel. I det nu föreliggande, då det är fråga om att afväga statsmakternas ömsesidiga befogenheter, anser jag icke den alltför mycket härdade handen såsom någon lycka; jag erkänner att jag i detta fall tillhör de sensibla människor, som sätta stort värde på konstitutionel finkänslighet och som önska, att folkets politiska uppfostran skall gå i en sådan riktning, att den fina känslan för det politiskt tillbörliga, långt ifrån att aftrubbas, må allt framgent ytterligare skärpas och förfinas.

Den ärade ledamoten för Skåne yttrade någon osäkerhet om folkets beredvillighet att underkasta sig ökade uppoffringar för sitt försvar emot yttre fiender. Han visste ej annan utväg att få reda på den allmänna meningen än att fråga den moderna folkomröstningen. Jag bekänner att jag ej är nyfiken på det svar, som härigenom skulle kunna erhållas, och jag är icke den som skall söka framkalla det. Omöjligt är det icke, att ett folkmöte under flinka ledare och med i förväg förfärdigade resolutioner skulle lemna just det svar, som minoriteten här åsyftat, och förorda just det slags grannlagenhet, som här blifvit förordadt, att icke taga allt på en gång, utan för tillfället nöja sig med hälften af det innestående kapitalet, när man visste sig endast behöfva klappa på dörren till skattkammaren, för att nästa gång kunna taga hvad man denna gång af grannlagenhet lemnat kvar. Men derpå är jag viss, att om de bästa och mest tänkande af vårt folk på hjerta och samvete frågades, om det är deras talan, som i dag förts i denna Kammare af de många och kraftiga stämmor, hvilka här höjt sig mot tillgripandet af 350,000 R:dr å allmänna bevaringsfonden, skulle de härtill svara ett högljudt och obetingadt ja.

Herr Tornerhjelm: Det är med särdeles glädje, som jag hört den siste talarens yttrande. Jag fick mig visserligen deri en släng, för att jag vågade skämta i ett så högtidligt ögonblick, men jag kan ej neka att jag med glädje instämmer i tvänne af hans yttranden. Det ena var ett ogillande af motiverna för det beslut, som Stats-Utskottet i denna fråga fattat, och det andra var då han talade om den aktning som denna Kammares majoritet har för grundlagen. Men jag går i detta fall ännu längre än han, ty jag är öfvertygad att ingen inom denna Kammare finnes, hvarken inom majoriteten eller minoriteten, som skulle vilja kränka grundlagen, hvilket dock ej hindrar att åsigtarna om hvad i ett eller annat hänseende kan vara grundlagens mening äro något delade.

Den ärade talaren har missförstått mig i ett annat yttrande, då han talade om allmän omröstning. Jag har ej begärt eller ifrågasatt någon sådan. Jag är öfvertygad att man ej behöfver fråga Svenska folket angående denna angelägenhet, det var således en oriktig tolkning, men jag sade att, om det blefve fråga om att antingen lägga högre skatter på folket, eller använda befintliga tillgångar, så torde den allmänna meningen ej tveka i valet. — Jag önskar till Gud att man aldrig behöfver vädja till folket för att afgöra frågor mellan Regeringen och Representationen.

En talare på första Östgöta-bänken yttrade, att det vore orätt att dölja vår ställning, och att det vore bättre att taga dagen sådan den verkligen är. Detta är mycket rätt, om man nemligen har något att taga. En talare har vidare yttrat, att det vore farligt att hushålla i detta ögonblick, men hvad man hushållar in i dag, det tager man igen i morgon. Jag har både i tidningar och inom Representationen blifvit mycket klandrad derföre att jag alltför frikostigt skulle rösta för anslag, men det var, då våra tillgångar sådant medgäfvos. Jag står på samma ståndpunkt nu, som vid remissen af den Kongl. Propositionen, och jag kan ej finna att uti den åsigt jag förfaktar finnes hvarken något rättsvidrigt eller något hån.

Här har blifvit mig förebrådt det jag skulle yttrat, att om man tager vackert en gång, så får man taga en gång till. Men, mine Herrar, detta är icke ett uttryck, som jag gripit ur luften, utan en sanning, som framgår af vår sednaste riksdagshistoria. Stats-Utskottet gjorde för två riksdagarsedan ett anfall på handels- och sjöfartsfonden, och detta stämplades då med rätta såsom ett verkligt attentat, men dermed var förhållandet ock ett helt annat. Det gällde nemligen att indraga en fond, som blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition för fullgörande af förbindelser, dem Regeringen åtagit sig så väl inom landet, som till främmande makter. Att taga den fonden hade varit en rättskränkning. Vi hörde då med glädje huru Konungens rådgifvare med kraft uppträdde emot att lemna ifrån sig fonden; men vid påföljande riksdag hade Regeringen redan ändrat åsigt och ville då lemna ifrån sig densamma. Om också detta kan med vackra ord kallas ett välvilligt tillmötesgående af Representationens önskningsar, så torde det dock ej kunna nekas, att det klandrade uttrycket här finner sin tillämpning.

Herr Montgomery-Cederhielm: Många anmärkningar hafva här blifvit gjorda i anledning af Stats-Utskottets Utlåtande angående ifrågavarande punkt; och jag skall ej uppehålla Kammarens tid med att upptaga många af dem till besvarande; men några af dessa ber jag att här i korthet få bemöta.

Herr af Klint har sagt, att jag skulle yttrat att antagandet af mitt förslag i denna punkt skulle innefatta ett "mindre *ingripande*" i den Kongl. Maj:t tillerkända dispositionsrätten öfver allmänna beväringss-fonden än Stats-Utskottets förslag. Om jag så yttrat mig, hafva orden ej varit väl valda. Jag ville säga: att genom antagande af mitt förslag sker *ej* något ingrepp i Kongl. Maj:ts dispositionsrätt.

I afseende på Grefve Hamiltons yttrande, att Stats-Utskottet ej låtsat förstå en del saker, som det bort förstå, så tror jag, att det är ett misstag. Efter det Utskottet sagt, att det är nödvändigt att andra klassens beväring öfvas under år 1871, så har Utskottet anvisat hvar medel dertill skulle erhållas, nemligen på beväringss-fonden.

Enligt min tanke finnes icke hinder uti beväringss-fondens ändamål att använda den på det sätt, Utskottet föreslagit, och anledning för Utskottet att framkomma med sitt förslag finnes deri att chefen för Landtförsvars-departementet i sitt svar på Grefve Posses i Andra Kammaren interpellation yttrat, att Kongl. Maj:t haft för afsigt att använda den på för densamma helt främmande ändamål. Dessutom, mine Herrar, har ju Kongl. Maj:t sjelf begärt att få från densamma taga 200,000 R:dr till bestridande af kostnaden för utrustningen af det manskap, som skulle från sjöförsvaret öfverflyttas till arméén. Grefve Hamilton har vidare sagt att då man i Kammaren begagnar sin rätt att interpellera, man äfven bör lägga märke till hvad som på interpellationen svaras. Jag tror att Utskottet så gjort. Chefen för Landtförsvaret har visserligen svarat att hela beväringss-fonden är till användande disponerad; men han kan dermed åtminstone ej hafva menat äfven de nämnda 200,000 R:dr; ty då frågan om båtsmanshållets öfverflyttande ännu ej blifvit afgjord, så måste tydligen, ännu åtminstone, dessa 200,000 R:dr finnas tillgängliga å fonden.

Men jag vill ej vidare upptaga tiden, i synnerhet då jag förmärkt, att flere af Kammarens ledamöter äro af samma åsigt som den ledamoten af Konungens Råd, hvilken sist yttrade sig. Jag tror ej, att något sådant attentat är i fråga, som man här hållit före och jag anser att diskussionen blifvit mer hetsig än för frågans bedömande är nyttigt. Jag kan möjligen hafva misstagit mig; men jag tror ej att så stora vådor för det allmänna förefinnas, som många, efter hvad diskussionen visat, här ansett. Jag får slutligen blott uttala den önskan, att denna fråga måtte blifva löst på ett för det allmänna lyckligt sätt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmålde Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan måtte af Kammaren bifallas; 2:o af Herr Brusevitz, att Kam-maren, med bifall till Utskottets hemställan, för så vidt den rörde

Herr Jöns Pehrssons motion, men med afslag å samma hemställan i öfrigt, skulle besluta, att det nuvarande anslaget till beväringsskaps vapenöfningar, 500,000 R:dr, skulle oförändradt bibehållas; 3:o af Herr Montgomery-Cederhielm, att Kammaren måtte fatta ett så lydande beslut: "att, med afslag å Herr Jöns Pehrssons motion, Riksdagen, jemte anvisande för år 1871 af ett förslagsanslag å 250,000 R:dr till beväringsskaps vapenöfningar, må i underdånighet anhålla, att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under nämnda år dessa vapenöfningar erhålla en större utsträckning, Kongl. Maj:t då tacktes från allmänna beväringsskapsfonden anslå de för ändamålet ertorderliga medel"; samt 4:o af Herr Wallenberg, att Kammaren, med bifall till Stats-Utskottets meranämnda hemställan, för så vidt den rörde Herr Jöns Pehrssons motion, men med afslag å samma hemställan i öfrigt, skulle bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning af det ifrågavarande anslaget från 500,000 R:dr till 600,000 R:dr.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Stats-Utskottets hemställan, hvarvid svarades talrika och starka nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på bifall till Herr Brusevitz' yrkande, hvartill svarades nej, vidare proposition på antagande af Herr Montgomery-Cederhielms förslag, hvilken proposition jemväl med nej besvarades, och slutligen proposition på det af Herr Wallenberg gjorda yrkandet, då svaren utföllo med talrika och starka ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Sedan votering begärts och Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, till kontraposition vid voteringen antagit bifall till Stats-Utskottets oftaberörda hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att Kammaren, med bifall till Stats-Utskottets i mom. b af 13:de punkten i Utlåtandet N:o 24 gjorda hemställan, för så vidt den rör Herr Jöns Pehrssons motion, men med afslag å samma hemställan i öfrigt, skall bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning af anslaget till beväringsskaps vapenöfningar från 500,000 R:dr till 600,000 R:dr, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammaren Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 100.

Nej — 14.

Den vidare föredragningen af Utlåtandet uppskjöts till eftermiddagens sammanträde.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 28, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Åttonde Hufvudtitel; och

N:o 29, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Nionde Hufvudtitel; samt

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående allmänna be-
villningen.

Härefter anmälde sig och yttrade

Herr vice Talmannen: Af samma anledning, som vid gårdagens sammanträde bestämde Kammaren att, i afseende på föredragningsordningen, besluta, att de då första gången bordlagda Stats-Utskottets Utlåtanden angående Sjette och Sjunde Hufvudtitlarne skulle sättas främst på föredragningslistan till i dag, får jag hemställa, att Kammaren måtte besluta, att de nu första gången bordlagda Stats-Utskottets Utlåtanden angående Åttonde och Nionde Hufvudtitlarne, äfvensom Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 4, som redan är förut en gång bordlagdt, och Bevillnings-Utskottets Utlåtande N:o 3 måtte sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum.

Detta förslag bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 15 Mars 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 24, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Fjerde Hufvudtitel.

14:de, 15:de och 16:de punkterna.

Biföllos.

17:de punkten.

Biföllos, dock under förbehåll om iakttagande af de förändringar i afseende å Hufvudtitelns anslagsbelopp och slutsumma, som kunde föränledas dels af det beslut, som Kammaren vid förnyad behandling af den återförvisade delen utaf 1:sta punkten komme att fatta, dels ock af Kammarens beslut rörande mom. b i 13:de punkten.

18:de, 19:de och 20:de punkterna.

Biföllos.

21:sta punkten.

Grefve af Ugglas: Uti det Statsråds-protokoll, som åtföljer Kongl. Maj:ts nådiga Proposition vid Fjerde Hufvudtiteln, återfinner man under bilagan N:o 3 a) sid. 33 och 34 ett af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet anfördt utlåtande af chefen för Fortifikationen i afseende på Carlsborgs fästningsbyggnad och befästningarne i Stockholms skärgård. Detta utlåtande innehåller dock äfven angående Carlskrona skärgård följande, som jag ber att här få ur Statsråds-protokollet uppläsa:

“Med erinran derom, att Riksdagen under tre på hvarandra följande år funnit sig förhindrad bevilja de anslag, Eders Kongl. Maj:t begärt för fortsättande af befästningsarbetena vid Carlskrona, har

chefen för Fortifikationen, under antagande att anledningen till nämnda förhållande förnämligast vore att söka i Riksdagens önskan att så litet som möjligt splittra de medel, som kunde till befästningarna anvisas, förmått sig anse ändamålslost att för nästa statsregleringsperiod ifrågasätta något anslag till befästningsarbeten i Carlskrona skärgård. Då emellertid den tanken hos mången torde finnas, att man i händelse af ett hastigt påkommande krig skulle kunna genom provisionela försvarsanstalter sätta Carlskrona i säkerhet, och att således de permanenta befästningsarbetenas afstannande äfven ur militärisk synpunkt ej vore till någon verklig skada, ansåge chefen för Fortifikationen sig pliktig att öppet och oförbehållsamt uttala den sanningen, att Carlskrona, utan permanenta befästningar och i synnerhet utan en genom en permanent försänkning betydligt förminskad bredd af stora inloppet, ej kunde försvaras mot ett allvarsamt anfall af en vår egen betydligt öfverlägsen flotta. Lika visst som det vore, att Carlskrona, Sveriges bäst belägna och snart sagdt enda verkligen fullgoda örlogshamn, med tillhjälp af tjenliga befästningar kunde lättare försvaras än de flesta andra större örlogsetablissementer i Europa, ehuru kostnaderna för mot nutidens kraf svarande befästningar derstädes alltid måste uppgå till betydliga summor, lika visst vore det ock, att inga provisionela anläggningar, intet, om än så betydligt antal trupper eller i hast derstädes uppställda kanoner, kunde betrygga denna ypperliga hamn mot att falla i fiendens hand. Om Sverige råkade i krig med snart sagdt hvilken som helst af sina grannar, skulle Carlskrona, i sitt nuvarande ofullkomliga försvarsskick, efter all sannolikhet blifva operationsföremål för fiendens flotta, dels emedan hvar och en tilltagsen sjöman insåge, att han här kunde skörda en triumf, dels ock emedan Carlskrona hamn erbjöde många och stora fördelar för en i Östersjön opererande flotta. För oss återstode då att genom provisoriska anläggningar söka afhålla fienden, ehuru med föga utsigt att deruti lyckas, men med gifven uppoffring af krafter och materiel, som i sådant fall vore väl behöfliga på andra ställen, — eller ock att genom etablissemmentets utrymmande och de der befintliga befästningars demolerande spara våra rörliga stridskrafter och minska fiendens triumf. Båda dessa alternativ skulle kännas påkostande och förödmjukande, då det gällde den sedan två århundraden erkända hufvudstationen för Sveriges flotta, hvars fall ej kunde undgå att göra ett för oss olycksbådande intryck i Europa. Det vore ock derföre angeläget att Svenska folket på förhand erhöles kännedom om hvad det hade att befara och hvaruti orsaken härtill vore att söka.“

Dessa ord, mine Herrar, äro behjertansvärda, ehuru de ej äro uttömmande. Chefen för Fortifikationen betraktar i sitt utlåtande frågan om befästningsarbeten i Carlskrona skärgård hufvudsakligen ur synpunkten af Carlskrona såsom örlogshamn. Om jag ej miss-tager mig, så har den hufvudsakliga anledningen till den obenägenhet, som på sednare åren förevarit emot fortsättandet af befästningarna vid Carlskrona, uppstått derigenom att, vid den omgestaltning af flottan, som på sednare tider egt rum, en osäkerhet hos många förefinnes om den vikt, som Carlskrona såsom örlogshamn för fram-

tiden skulle ega. Men detta oafsedt är Carlskrona af så stor vigt för vårt försvar, att dess befästande, efter mitt iörmenande, ovilkorligen påkallas. Man måste ihågkomma att, derest Sverige hotas af ett anfallskrig, så kommer anfallet säkerligen att riktas mot mer än en punkt, om ej för annat så för att söka splittra våra försvarskrafter. Att hufvudanfallet göres mot Stockholm är gifvet. Intages Stockholm, då besitter fienden i samma ögonblick hela Mälaredalen, har derigenom afklippt vårt land samt kan i denna stora stad bereda sig allt hvad för ett vinterqvarter behöfs. Men dernäst är Carlskrona ovilkorligen den viktigaste punkten icke allenast af de orsaker, som chefen för Fortifikationen anført, utan äfven derfor att Carlskrona utgör nyckeln till en betydlig del af vårt land. Har fienden intagit Carlskrona och besatt den 1te fjerdingväg aflägsnare positionen vid Hvita Krog, så har han försäkrat sig om att i lugn der kunna sammandraga sina krafter; och sedan fienden inom några veckor der samlat 40 å 50,000 man, rycker han fram bakom Åsnen och Salen, afklipper den södra jernvägen och är inom få dagar i Jönköping. Dit ankommen ligger södra Sverige — Skåne, Halland och Blekinge — utan vidare svärdsslag i hans hand. Jag säger utan vidare svärdsslag, emedan med våra otillräckliga stridskrafter vi ej kunna till dessa provinsers försvar afskilja en så stor del af dem att vi med hopp om framgång kunna der göra fienden motstånd. De måste derföre utrymmas. Om nu å ena sidan fienden öfver Stockholm besatt Mälaredalen, och å den andra sidan framryckt till Jönköping, beherrskande södra Sverige, och våra stridskrafter således befinna sig inklämda mellan fiendens från norr och söder anryckande härar, befinner sig, mine Herrar, Sverige i ett sådant läge, att jag ryser tillbaka vid blotta tanken derpå. Men för att detta ej skall blifva verklighet, och på det att vi, om denna verklighet en gång skulle inträffa, ej må hafva den bittra känslan, att likgiltighet varit orsaken dertill, så måste så väl Stockholm som Carlskrona befästas. Att ej befästandet af dessa ställen kan aflöpa utan stora kostnader, säger sig sjelft; men om man ock uti en fråga, som rörer Sveriges sjelfbestånd, vill intaga ekonomiska beräkningar, får jag fasta uppmärksamheten derpå att, hvad särskildt befästandet af Carlskrona angår, kostnaden derför ej uppgår till mer än hvad de södra provinserna, hvilkas besittning Carlskrona betryggar, på några få år i skatter och beivlingar till Statsverket lemna.

Anledningen till detta mitt uppträdande har emellertid ej varit att ingå i någon kritik af chefens för Fortifikationen utlåtande, ej heller att göra några kommentarier deröfver, utan har jag känt mig uppkallad deraf att, sedan jag genomläst detta utlåtande, jag i Statsrådsprotokollet förgäfvos sökt något uttryck af Statsrådets och chefens egen uppfattning af frågan. Man skulle deraf kunna draga den slutsats att, i anledning af det motstånd, som under flera år gifvit sig tillkänna mot Carlskronas befästande, detta utlåtande blifvit intaget såsom en tyst reservation, och att de sista orden "det vore ock derföre angeläget, att Svenska folket på förband erhöile kännedom, om hvad det hade att befara, och hvaruti orsaken härtill vore att söka" blifvit uttalade såsom ett "dixi et salvavi". För min

del hyser jag likväl icke en sådan tanke; jag är tvärtom öfvertygad att Herr Statsrådet och Chefen, på sätt han yttrat vid föregående riksdagar, erkänner fulla vigten af Carlskronas befästade; men jag skulle önskat, på det att intet missförstånd må kunna ega rum, att i protokollet tunnits med några ord antydt, att, oaktadt ekonomiska omständigheter för närvarande föranledde honom att icke tillstyrka Kongl. Maj:t att äska anslag härför, frågans vikt af honom likväl behjertades och vid lägligare tillfälle icke skulle lemnas å sido. Jag beklagar att Fjerde Hufvudtiteln samtidigt diskuteras i begge Kamrarne, hvarigenom Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet är förhindrad att nu här närvara och afgifva en förklaring, som jag säkert med glädje skulle förnummit; men jag har ej velat låta frågan gå förbi, utan att åtminstone någon röst inom Representationen skulle höjas för att häfda denna frågas fosterländska betydelse.

Hvad förevarande punkt uti Stats-Utskottets Utlåtande beträffar, får jag anhålla om bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Statsrådet, Friherre Leijonhufvud: Då Chefen för Landtförsvarsdepartementet icke är närvarande, så tager jag mig friheten uppträda, för att besvara det spörsmål, som Grefve af Ugglas här framställt; och gör jag detta så mycket heldre, som det är just mitt utlåtande såsom chef för Fortifikationen, som här blifvit vidrördt. Jag vet ock att Chefen för Landtförsvarsdepartementet alltid ansett fortsättningen af Carlskronas befästade angelägen. Han har äfven uttalat sig i denna syftning vid föregående riksdagar; men Riksdagens förnyade afslag å Kongl. Maj:ts framställningar i detta ämne, i förening med nu varande finansiella förhållanden, är skälet, att han ej i år ansett sig böra göra någon begäran om anslag till befästningarne i Carlskrona skärgård.

Hvad denna fråga i öfrigt beträffar, så är jag tacksam mot den föregående talaren, att han här framhållit densamma; men anser mig derjemte skyldig att här uttala den öfvertygelse, hvartill jag slutligen kommit. Jag har under de elfva år jag tjänstgjorde i Carlskrona vinlagt mig om att studera denna stads försvar och efter min förmåga arbetat därför. Jag har derunder, dels ensam såsom fortifikations-befälhafvare på stället, dels såsom ledamot i Befästningskomitéen, deltagit i utarbetande af befästningsförslager för Carlskrona och dervid alltid utgått från önskan att söka åstadkomma något, som, jemte det att det erbjöd tillräcklig styrka, ej blefve allt för kostsam. Jag har jemfört Carlskrona med de flesta större Europeiska örlogsetablissementer, som jag varit i tillfälle att se och lära känna, och utan tvifvel erbjuder Carlskrona, såsom örlogshamn, större fördelar än de flesta af dessa, likasom Carlskrona lättare kan försvaras än många af dem; men, oaktadt alla bemödanden, kan ej undvikas att de erforderliga befästningarne medtaga betydliga penningesummor, ja, flera millioner. Så länge jag endast betraktade saken såsom ingenjör-officer, och så länge jag hoppades att de erforderliga millionerna skulle kunna erhållas, arbetade jag nitiskt härför. Men jag medgifver att mina förhoppningar hafva bleknat, och att jag ej

väntar att i min tid se dem upplifvade. Om jag nu skulle närmare redogöra för skälen till denna min förändrade uppfattning af hvad som för Carlskrona är att hoppas, så skulle jag komma in på vidlyftigare betraktelser öfver dels landets finansiella ställning, dels hela vårt försvarssystem och den andel som deruti tillkommer flottan, och det torde ej anses höra till ämnet för dagen. Nog af, jag har måst öfvergifva en ungdomsförhoppning, såsom för närvarande utförbar. Jag har ej gjort det utan mycken strid och först då jag kommit till visshet om mina gamla kära önskningsars utförbarhet. Men jag har äfven trots att ett sista ord i ämnet borde öppet och oförbehållsamt uttalas, och det är hvad jag gjort uti mitt nämnda, af Grefve Ugglas upplästa yttrande, hvars sista punkt han dock ej återgifvit. Denna lyder sålunda: *“En flottstation och en örlogshamn, som ej kunna försvaras, kunna ej undgå att vara ett ständigt föremål för oro och bekymmer, till dess den blir antingen satt i försvarbart skick eller ock — utrymd”*.

Jag instämmer med den föregående talaren, att Carlskrona är en farlig punkt, en punkt, derifrån fienden kan göra oss stor skada, och det är sannolikt, att i nödens stund ej annat val förestår, än att antingen der försvara oss, för att falla med heder, eller ock spara våra stridskrafter till andra ställen.

I afseende på platsens strategiska vigt, så vill jag yttra några ord, derför att jag ej är af alldeles samma åsigt som den siste talaren. Carlskrona har ett särdeles lyckligt läge i maritimt hänseende för en flotta, som opererar i södra delen af Östersjön. vare sig att det nu är vår egen och våra bundsförvanters, som komma att begagna sig deraf, eller att en fiende, som bemäktigat sig platsen, gör den till sin flottas depot och tillhåll.

Men i afseende på landförsvaret, kan jag ej tillmäta Carlskrona någon öfvervägande betydhet. Jag tror ej att en fiende landstiger i Carlskrona för att sedermera derifrån antråda marschen in åt landet på den ena eller andra vägen. Skälen dertill äro helt enkla. Tre vägar bära från Carlskrona: den ena strandvägen åt Calmar, den andra strandvägen åt Carlshamn och Skåne, den tredje in åt Smålands skogiga och glest befolkade trakter.

I de båda första fallen är det fördelaktigare för fienden att föra sina trupper och förnödenheter på fartyg till en för det blifvande landkriget bättre belägen hamn, än att sätta den i land i Carlskrona, för att låta den göra en lång och besvärlig landmarsch längs kusten. Vill han åter nå hjertat af Småland, och bemäktiga sig södra stambanan, så har han närmare till Wexjö, Nässjö och Jönköping, om han går i land och börjar sina operationer från Carlshamn, Calmar, Oskarshamn eller Westervik. Det enda skälet skulle vara, att fiendens lättare kan befästa sig i Carlskrona, ifall han der behöfver göra stora upplag för sina trupper. Men denna fördel uppväger ej olägenheten af lång landtransport i ett glest befolkadt landskap med få resurser för en armés underhåll och fortskaffande.

Då derföre den siste talaren anmärkt, att ett af de skäl, som i sednare tider motverkat Carlskronas bestående, vore att söka uti de tvifvel som uppstått angående ställets vigt, så ger jag honom visserligen deruti rätt, men tror att denna Carlskronas vigt och betydelse

egentligen måste sökas i afseende på vårt sjöförsvär. Den är då ock i väsendtlig mån beroende på hvad form detta sjöförsvär kommer att antaga. Men häröfver beder jag att få uppskjuta mitt uttalande till dess flottans angelägenheter komma under diskussion.

Det slutresultat, hvartill jag åtminstone kommit, ehuru visserligen alldeles emot min egen lifliga önskan, är den jag uttalat i ofvannämnda skrifvelse, nemligen att Carlskrona i sitt nuvarande skick är, och dessvärre sannolikt länge blir oförsvarbart och således, i händelse af krig, måste betraktas som en förlorad post.

Grefve af Ugglas: Det är med dubbel ledsnad, som jag nu uppträder efter det anförande, som nyss hållits; ty att Carlskrona här förklarats för en förlorad post, det var ett svar, som jag ej hade väntat. Hvad dess strategiska vikt beträffar, så vill jag ej ingå i någon lång kontrovers med den siste talaren, men likväl fästa hans uppmärksamhet uppå, att det är skilnad för fienden att framrycka, om han i sin flank har en starkt befästad ort; äfven vill jag bedja honom bemärka att den ginaste operationslinien icke derföre får betraktas såsom den bästa. Säkert är att, sedan Hvita Krog blifvit besatt, fienden innehafver den tryggaste replipunkt han på denna kust kan välja; lika säkert äfven att sedan han intagit den mark som ifrån sjön Åsnen skiljer honom, han trygg bakom denna och bakom den genom ett smalt sund derifrån skiljda sjön Salen, kan framtränga till jernvägen, hvarifrån han, om hans stridskrafter äro någorlunda betydliga, ovilkorligen beherrska det södra Sverige.

Jag lemnar dock detta och vill nu endast förklara att det mindre höfves att misströsta i Konungens konselj, än som ingenjööfficer, och att, sedan man i denna konselj inträdt, man är pligtig kämpa för hvad man anser landets bästa kräfva, utan att låta sig afskräckas af det motstånd man för en tid kan erfara.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

22:dra—24:de punkterna.

Biföllos.

25:te punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag var medlem af Konungens Råd på den tid, då ifrågavarande anslag begärdes och beviljades. Dess ändamål var att, oaktadt Sverige åtnjutit så lång fredstid, likväl söka så ordna, att ibland Sveriges militärer åtminstone skulle finnas några, hvilka med verklig krigstjent voro bekanta. Det var för att vinna detta ändamål, som anslaget beviljades, men alls icke för att derigenom bereda en eller annan militär en angenäm vistelse å utrikes ort. Detta sednare kan väl hafva sin nytta med sig, men aldrig kan det för landet vara af den nytta, som med detta anslag åsyftades. Skulle Kongl. Maj:t finna för godt att utsända militärer för

det ändamål, som genom förändringen åsyftas, så har Kongl. Maj:t på Fjerde Hufvudtiteln ej ringa anslag för extra utgifter, eller kan Kongl. Maj:t begagna åtskilliga besparingar på hufvudtiteln för sådant ändamål. Enligt mitt förmenande bör därför detta anslag kvarstå för dess ursprungliga ändamål att bereda krigsdugligt befäl. Kan det ej härför användas, så må det stå obegagnadt såsom ett vackert tecken på den fredsanda, som inom Europa är rådande; men så länge derpå icke mycket är att hoppas, så tror jag, att man kan låta anslaget kvarstå oförändradt till det ändamål, hvarför det blifvit afsedt. Jag får derföre hemställa, att den föreslagna förändringen måtte afslås.

Herr Statsrådet, Friherre Leijonhufvud: Det är fullkomligt riktigt, att ändamålet med ifrågavarande anslag ursprungligen varit att bereda officerarne tillfälle att inträda i aktiv krigstjänst hos främmande makt; men anledningen till den föreslagna förändringen är den, att tillfälle härtill nu icke finnes, och möjligen på längre tid ej kommer att finnas. Visserligen har den siste talaren förutspått, att krig snart skulle utbryta i Europa; men så alldeles säkert är detta väl ej. Deremot kan väl icke förnekas, att många officerare skulle hafva nytta af att tjänstgöra hos främmande makt, äfven under fredstid, utan att det precis behöfver tituleras såsom "angenäm vistelse". Blir det åter krig, så lära nog, det veta vi af erfarenheten, Svenska officerare icke tveka att anmäla sig till tjänst hos någon af de krigförande.

Friherre von Schwerin: Det är med särdeles ledsnad jag måste motsätta mig den förste talaren, som här yttrat sig. Vi hafva vid föregående riksdagar uttalat en stor sanning i afseende på vår militärorganisation, nemligen att Svenska arméen skall bestå af stam och beväring; och det torde då vara af stor vikt, att Svenska officerare få tillfälle att tjänstgöra i sådana arméer, der en större beväring, en konskription finnes. Då de flesta arméer äro så organiserade nu för tiden, kan jag ej förstå hvad det skulle vara för hugskott att motsätta sig detta anslag, som just afser att sätta Svenska officerare i tillfälle att vinna denna närmare bekantskap med arméorganisationen hos de större makterna. Jag får derföre anhålla, att Stats-Utskottets förslag måtte bifallas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till punkten oförändrad och dels af Grefve Mörner, att Kammaren väl skulle bevilja det ifrågavarande anslaget, men dervid förklara, att den för detsammas utgående hittills gällande bestämmelse skulle bibehållas oförändrad; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten utan förändring och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

26:te och 27:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda Utlåtande N:o 25, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel.

Grefve af Ugglas: Som Herrarne alla vid genomläsningen af detta Betänkande funnit, har Stats-Utskottet i femte punkten af det samma föreslagit, att något anslag icke skulle beviljas för flottans underhåll utöfver spanmålsanslaget 40,272 R:dr 12 öre, och det i Riksstaten uppförda penninganslaget 592,888 R:dr 30 öre således indragas, dervid stödjande sig på dels en beräkning af tillgångar, som i en sednare punkt, nemligen den sjunde, finnes upptagen, dels derpå att, enligt Stats-Utskottets förslag, ett belopp af 468,000 R:dr, om hvars öfverförande till krigsfartygs-byggnadsfonden Kongl. Maj:t gjort framställning, ej skulle för nämnda ändamål behöfvas. Det torde därför för frågans rätta bedömande vara nödigt att först taga i betraktande den af Stats-Utskottet i sjunde punkten gjorda beräkning och sedermera besluta om de i sjetten punkten upptagna öfverskott, innan man företager den femte punkten till afgörande. Jag får af sådan anledning hemställa hos Herr Grefven och Talmannen om proposition att, vid föredragningen punktvis af detta betänkande, den sjunde punkten måtte föredragas näst efter den fjärde, sedermera den sjetten punkten och derefter den femte.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammarerna, på sätt Grefve af Ugglas föreslagit, behagade besluta, att det nu föredragna Utlåtandet skulle punktvis företagas till afgörande, med iakttagande deraf, att efter den 4:de punkten skulle förekomma den 7:de punkten, efter sistnämnda punkt den 6:te punkten och efter denna punkt den 5:te punkten.

Ropades ja.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Herr von Koch: Med anledning deraf att första punkten i Stats-Utskottets Utlåtande angående Fjerde Hufvudtiteln, om öfverflyttning till landförsvaret af en del båtsmansnummer, i går blef af Kammarerna återremitterad, får jag anhålla, att jemväl denna punkt måtte återremitteras, på det att Stats-Utskottet, sedan det Särskilda Utskottet om sjöförsvaret afgifvit sitt betänkande angående båtsmanshållet,

må komma i tillfälle att pröfva de i ifrågavarande motioner föreslagna lindringar i båtsmanshället.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

7:de punkten.

Grefve af Ugglas: Då Kammarens ledamöter säkert förut tagit kännedom om de beräkningar Utskottet uppgjort och möjligen äfven af min reservation och den vidräkning jag deri gjort, så torde det ej vara nödigt att nu allt för mycket ingå i sifferförhållanden. Jag vill derföre söka att i några större drag genomgå den beräkning Utskottet uppgjort och visa de fel, som deri förefinnas.

Utskottets beräkning utgår derifrån, att en bestämd kontant behållning den 1 Januari förefanns. Denna är upptagen, dels efter Riksgälds-kontorets och Statskontorets räkenskaper, och dels efter inventering i de under hufvudtiteln lydande kassor och är således riktig. Denna behållning utgjorde 5,464,313 R:dr 70 öre. För att nu se till hvad af dessa medel, som antagligen komme att qvarstå till årets slut och således vara disponibla den 1 Januari 1871, har Utskottet velat afdraga de belopp, som antagligen under innevarande år komme att utgifvas. Dessa afdrag hafva bestått utaf först och främst vissa förskotter, upptagna till 1,800,235 R:dr 55 öre, derefter 1,220,890 R:dr 32 öre, utgörande krigsfartygsbyggnads-fondens redan disponerade behållning; vidare summan af reservationerna å hufvudtiteln extra anslag 748,991 R:dr 16 öre, som af den, som uppgjort beräkningen, förklarats vara behöfliga och hvaraf sålunda intet återstått att använda, och slutligen det belopp af 1,008,000 R:dr, som Kongl. Maj:t uti sin Proposition öfverlemnadt, hvarefter, enligt Utskottets beräkning, skulle återstå en disponibel tillgång af 686,000 R:dr.

Jag vill här förbigå de oriktigheter, som redan i dessa siffror förefinnas, och endast anmärka att, då här afdrag skett för krigsfartygsbyggnads-fonden, så har den, som uppgjort beräkningen, ej förstått hvad som menats med den summa, hvilken uppförts såsom behållning på denna fond. Denna summa afser nemligen ingalunda att uttrycka att hela detta belopp skall komma att utgå för monitorn Loke och ångkorvetten Balder, utan är helt enkelt en förteckning på de anordningar, som Kongl. Maj:t redan gifvit i och för betäckande af kostnaderna för dessa fartyg, men hvilken ej utvisar hvad dessa fartyg skulle komma att kosta. Skulle jag nu vilja uppgöra en sådan beräkning, så borde jag först se efter huru mycket den kontraherade summan för dessa fartyg utgör, och derefter huru mycket, som i förskott för dem blifvit utbetaladt, nemligen för Loke cirka 1,000,000 R:dr och för Balder cirka 1,074,000 R:dr, hvarefter resten återstår att betala, och hvilket blifver en betydligt lägre siffra.

Hvad jag deremot måste annärka och hvad som stämplar denna beräkning är, att den helt och hållet förbigått alla de reservationer,
som

som på de ordinarie anslagen förefinnas och hvilka öfverstiga 800,000 R:dr, samt att afseende icke ens fästats på hvad härutaf blifvit utbetaladt och på hvad ovilkorligen i och för 1869 års liqvider måste utbetalas, och detta då likväl frågan gäller att utröna hvilka kontanta medel i och för andra behof kunna återstå.

I afseende härå har dels Kongl. Maj:t uti sin Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, dels ock en af Konungens rådgifvare uti det svaromål han i Andra Kammaren afgifvit på en till honom ställd interpellation, lemnat en fullständig förklaring och visat, för hvilka behof dessa reservationer voro afsedda, och för några finnes det redogjort i bilagan N:o 3. Man finner deraf, att just intet är att taga. Om man jemför Utskottets siffra, eller 686,000 R:dr, och det behof som på ordinarie stat finnes, ser man tvärtom att en betydlig brist uppstått. Detta vill jag dock ej påstå blifva förhållandet, när härvid lag äro att taga i beräkning åtskilliga förskotter, som ännu ej blifvit redovisade, åtminstone så vidt jag har mig bekant.

Då jag inom Utskottet fästade uppmärksamheten på de fel, som i beräkningen förekommo, så svarades mig, att, då större delen af de ifrågasatta utgifterna ej voro af brådslande natur, så kunde man ej fästa någon vikt dervid, utan då statsverket nu behöfde penningar, så ansåg man det vara vigast att taga sådana, der de funnos.

Härvid lag skulle man enligt mitt förmenande kunna anmärka, att Kongl. Maj:ts förklaring i afseende på dessa behof bör tillägnas mera vitsord än hvad en enskild ledamot af Riksdagen uttalar som sin åsigt, när denne sednare ej kan vara förtrogen med administrationen och således måste stödja sitt omdöme endast på förmodanden. Men äfven om man fränser detta, så finnas i dessa siffror fakta, som ej låta pruta med sig. Bland de af mig angifna siffror vet jag, att medel finnas till belopp af 200,000 R:dr, som redan äro disponerade; och från den stund de äro disponerade, så lära de ej för andra ändamål kunna användas; vidare är det naturligt att för Förvaltningen af sjöärendena ännu återstå en mängd liqvider från föregående år, hvilka ännu ej hunnit verkställas. Så finna vi t. ex. att en liqvid för år 1868 på ett belopp af 60 à 70,000 R:dr ej verkställdes förrän i November eller December 1869. Likaså måste ovilkorligen en mängd liqvider för 1869 verkställas 1870.

Vi komma vidare till en tredje faktor, nemligen att i och för tjenstens behof under loppet af år 1870 en mängd dispositioner måste af Kongl. Maj:t göras antagligen till ganska stort belopp, kanske en half million. Det kunde således hända att, då man här önskar att skrapa ihop så mycket man kan, så torde man finna att ej återstår mycket att skrapa. Och man torde äfven finna att en beräkning, uppgjord med ringaktande af de faktiska förhållandena och som ej är afsedd blott till ett tidsfördrif, utan på hvilket man vill grunda en utgiftsstat, blifver en lättfärdig handling.

På grund af hvad jag sålunda anfört och utan att behöfva ingå i någon närmare granskning af Utskottets beräkning, när jag tror att hvar och en, som behagar fästa uppmärksamheten derpå, måste finna att den ej kan ega något vitsord, skulle jag för min del helst

önskat att få denna punkt med ogillande lagd till handlingarne; men då det emellertid är möjligt att större delen af Kammarens ledamöter skulle anse det erfordras mera tid för att stadga sitt omdöme i detta afseende, så vill jag för närvarande inskränka mig till att begära dess läggande till handlingarne, med hemställan att Kammarerna ej måtte på densamma bygga någon förutsättning om befintligheten af tillgångar, som kunna läggas till grund för 1871 års statsreglering.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Af gammal erfarenhet vet jag, huru svårt det är att i Stats-Utskottet åstadkomma en fullständig utredning, helst när ämnet är invecklad, och att den nu ifrågakommande beräkningen är svår och invecklad, det vet jag bäst, ty i två månader har jag arbetat på att få en klar blick öfver ställningen på Femte Hufvudtiteln, och jag kan ej säga att detta lyckades mig förrän sistlidne Fredag, då jag kom till ett approximativt resultat, hurudan ställningen är, eller rättare var den 31 sistlidne December. Jag säger approximativt, ty något annat kan det ej vara, då böckerna ej ännu äro avslutade, beroende derpå att å en del räkningar flera poster ännu ej blifvit afförda. Till svårigheten att bedöma ställningen å denna Hufvudtitel bidrager i väsendtlig mån ett gammaldags bokföringssätt och särskildt två deruti förekommande sväfvande rubriker, benämnda, den ena "förskotter", och den andra "afsättningar".

Vid förskotter går det så till att då anslag blifvit beviljadt t. ex. till en nybyggnad, så utbetalas till det faktori, som får i uppdrag att verkställa denna, emot qvitto, större summor, stundom ända till två tredjedelar af kostnaden. Nu skulle man väl tycka, att dessa summor borde afskrifvas på det ifrågakommande anslaget och således detta minskas, men det tillgår ej alltid så, utan de utbetalda medlen upptagas såsom förskotter och anslaget förblifver ofta oförändradt, hvarigenom jag får två stora siffror, som bort taga ut hvarandra och hvilket naturligtvis vållar en stor oreda i räkenskaperna.

Vidare förekomma de så kallade "afsättningarna". Då någonting skall utföras, beräknas kostnaden till ett visst belopp, som då *afsättes* för ändamålet. Vill man nu veta hvad som finns kvar på dessa afsättningar, så är det en siffra, som man måste kalkylera sig till; och af denna behållning är stundom en del af Kongl. Maj:t disponerad, och detta vållar en otrolig svårighet. Deraf kommer det, att Stats-Utskottet, på sätt Grefve af Ugglas närmare utredt, kommit till ett alldeles oriktigt resultat. Jag vill endast, såsom tillägg till hvad bemälda Grefve yttrade, påminna om, att från de 883,889 R:dr 97 öre, till hvilka Grefven kommit och hvilken siffra han fick den 23 December, böra nu afföras omkring 70,000 R:dr, som redan före den 31 December blifvit utbetalde. Häraf visar sig, huru svårt det är att bygga några beräkningar på så osäkra siffror.

Af den tablå, som jag låtit uppgöra, och som jag, om tiden medgifvit, ämnat låta trycka, alltid med den reservation att siffrornas riktighet ej kan fullt garanteras, framgår, att, om man afräknar hvad som blifvit i förskotter utanordnad, vidare de belopp, som blifvit af Kongl. Maj:t disponerade, och således kommer till det återstående,

af Kongl. Maj:t ännu ej med direkta ordres disponerade belopp, af hvilket dock en stor del blifvit afsedd till bestämde ändamål, så får man dessa odisponerade medel till 1,547,271 R:dr 32 öre. Härvid är dock att märka, att deri ingår hela exercisanslaget, och således äfven de 200,000 R:dr, som Kongl. Maj:t ämnat till statsverket öfverlemnna. Vidare en post på 109,000 R:dr, som egentligen är att betrakta som omsättningsmedel. Då nemligen en sjöexpedition utrustar och uttager stenkol och andra förnödenheter från Flottans förräder, så ersättes hvad som uttagits af sjöexpeditionsmedlen, på det att dessa lager ständigt må hållas kompletta.

Nästa kolumn upptager en bristsiffra af 508,642 R:dr 66 öre. Deri ingå två stora poster, nemligen på anslagen till beklädnad åt båtsmännen och åt mariner samt några mindre poster.

Utgår jag nu ifrån nyssnämnda belopp af odisponerade medel 1,547,271 R:dr 12 öre, för att se huru ställningen gestaltar sig för nästa år, så finner jag först nybyggnadsanslaget för år 1870 162,000 R:dr, samma anslag för 1871, likaledes 162,000 R:dr, och slutligen slopningsmedel, beräknade för hvardera af nämnda år till 60,000 R:dr, och sålunda får jag en tillgång af 1,991,271 R:dr 32 öre.

Undersöker jag åter hvilka behofven äro, så får jag först den stora bristen på 508,642 R:dr 66 öre; vidare de af Kongl. Maj:t redan bestämda nybyggnader för år 1870, 562,000 R:dr; vidare de 200,000 R:dr som Kongl. Maj:t erbjudit sig att aflemna till statsverket; vidare spannmålsmedel 468,000 R:dr; så natura underhåll 122,000 R:dr, och slutligen besparingar till belopp af 49,000 R:dr, hvilka Finansministern i Andra Kammaren omförmålt och hvilka skola öfverlemnas till Statskontoret, så snart Kongl. Brevet derom blifvit underskrifvet. Dessa fyra sista poster göra tillsammans 839,000 R:dr. Härefter återstår till monitorn IV ej ännu anvisade 172,000 R:dr och till tornets fulländning 115,000 R:dr. Jag ber att i förbigående få nämna att härtill föreslagits en förstärkning af 18 tums jern på framsidan och 15 tums jern på baksidan. För Hufvudtitelns samtliga behof får jag således en slutsumma af 2,196,642 R:dr 66 öre, hvadan, i fall Hufvudtiteln skulle göra upp sin stat, det visar sig en obetäckt brist af 205,371 R:dr 34 öre.

Dessutom återstår en sak, som i denna punkt torde böra beaktas, nemligen behofvet af en större frihet för Kongl. Maj:t i afseende på reservationernas användande, genom medgifvande att de må inom Hufvudtiteln användas äfven för andra ändamål än de hvartill de egentligen äro afsedda, ty eljest blir svårt att betäcka bristerna.

Sådan är nu ställningen och det är ganska påkostande att se, huru tillgångar, som tycktes så rika, och hvilka af en eller annan ledamot blifvit benämnda en guldgrufva, visat sig vara i verkligheten så snart uttömda och guldgrufvan så grund. Granskar man förhållandena och räknar af det belopp, som blifvit af Kongl. Maj:t för nybyggnader disponerat, så visar sig att de 200,000 R:dr, som Kongl. Maj:t erbjudit sig att aflemna, i sjelfva verket voro maximum af hvad Hufvudtiteln kunde lemna. Jag skall sluta nu och hoppas att Kamraren måtte lägga Utskottets beräkning till handlingarne, utan att derpå grunda något omdöme om ställningen inom denna Hufvudtitel.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Man vet att på sjön under stundom uppenbarar sig ett phantomskepp som fått namn af "the flying Dutchman" eller flygande holländaren. Detta spöke tycks hafva uppenbarat sig i Förvaltningen af sjöärendena i form af en mängd siffror som man sökt få rätt på — men förgäfvos. Vi hafva nu för oss en beräkning, uppgjord af Stats-Utskottet på grund af siffror, lemnade af Sjöförvaltningens kamererare. Vi hafva hört dessa siffror bestridas af Grefve af Ugglas och Statsrådet Leijonhufvud. Jag kan väl ej visa riktigheten af dessa siffror, men hvad som synes mig säkert är att vid den tidpunkt, den 15 Februari detta år, då uppgifterna af kamereraren afgäfvos, de voro med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Utskottet har endast använt de af kamereraren uppgifna siffror, och jag kan därför ej fatta behöfligheten af att ingå i pröfning af deras riktighet. Att lägga punkten till handlingarne med "ogillande" anser jag därför olämpligt, utan påyrkar dess läggande till handlingarne i oförändradt skick, Kammaren naturligtvis obetaget att i de andra punkterna, vid bedömandet af de tillgångar, som på denna Hufvudtitel kunna finnas, sätta förtroende antingen till dessa eller några andra siffror.

Herr af Klint: Jag ämnar ej ingå hvarken i bevis för riktigheten af Stats-Utskottets beräkning ej heller vill jag yttra mig om den motbevisning som afgifvits, utan jag har begärt ordet endast för att framställa det amendement till Grefve af Ugglas reservation, att Kammaren ville, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, att af behållningen på reservationsanslaget till sjövapnets öfningar skulle till Statsverket för användande till andra ändamål, öfverlemnas en summa af 200,000 R:dr, i öfrigt lägga punkten till handlingarne; och anhåller jag om proposition härå.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att punkten skulle läggas till handlingarne, och dels utaf Herr af Klint, att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts nädiga förslag, att af behållningen på reservationsanslaget till sjövapnets öfningar skulle till statsverket, för användande till andra ändamål, öfverlemnas en summa af 200,000 Riksdaler, samt lägga punkten i öfrigt till handlingarne; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition derå, att punkten skulle läggas till handlingarne, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på antagande af Herr af Klints förslag, då svaren utföll med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

6:te punkten.

Herr af Klint: Jag instämmer till alla delar med Stats-Utskottet i afseende derpå, att till Kongl. Maj:ts förfogande under åren 1870 och 1871 för ifrågavarande ändamål ställes ett belopp af 784,000 R:dr, men deremot är jag ej af samma tanke som Utskottet hvad beträffar dess beslut med hänsyn till den uppkomna besparingen af

468,000 R:dr. Det är obestriddligt att Kongl. Maj:t eger använda de besparingar, som kunna på de särskilda titlarne uppstå, men då anslaget är af reservationsnatur, kunna besparingarne icke användas till andra ändamål än hvartill anslaget är gifvet. Nu har Kongl. Maj:t i sin Proposition förklarad att de reserverade medlen ej äro för det afsedda ändamålet nödiga och då Riksdagen, efter mitt Begrepp, eger full rätt att vägra bifall till Kongl. Maj:ts begäran i afseende å dessa medels användande, så har jag för min del ej tvekat, utan ansett Riksdagen vara i sin goda rätt, att använda de för sitt ursprungliga ändamål obehöfliga medlen till de ändamål, som Riksdagen kan anse lämpliga. Det är med anledning häraf som jag anhåller att Riksdagen ville, med afslag å Utskottets förevarande Betänkande, för sin del besluta "att den i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition omförmälda, under rubrik *influtna medel till uppköp af spannmål* befintliga tillgång 468,000 R:dr, skall, såsom för sitt ursprungliga ändamål icke vidare behöflig, till Riksgälds-kontoret aflemmas." Jag anhåller om proposition härå.

Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Vid ett föregående tillfälle har jag, med anledning af Grefve Hamiltons interpellation, uttalat min öfvertygelse om behöfvet af nya fartygs byggande. Min åsigt är derutinnan stadgad. Jag kan således ej dela Utskottets motiv att frågan om lämpligaste byggnadssättet skulle vara så sväfvande, att man ej vet hvad man bör göra. Men afser man härifrån, så kan riktigheten af Utskottets resonnement i öfrigt icke förnekas. Det är obestriddligt att, om Kongl. Maj:t anser dessa 468,000 R:dr ej behöfvas till det ändamål, hvartill de ursprungligen varit afsedda, så eger han ej rätt använda dessa medel till annat utan Riksdagens medgifvande, och Riksdagen eger då också rätt att vägra detta medgifvande. Under nuvarande finansiella förhållanden kan ej heller jag för min del neka att det är ändamålsenligare att medlen ingå till statsverket, än att de ännu kanske länge nog blifva liggande i Sjöförvaltningens kassor, och synes mig således det af Herr Klint framställda förslag leda till bättre resultat än majoritetens i Stats-Utskottet.

Grefve Mörner. Carl Göran: Vi hafva redan för länge sedan upphört med manövern att först skicka penningar till Riksgäldskontoret och sedan genast taga dem tillbaka, och jag tror derföre att ur Herr af Klints förslag bör utgå hvad der står om öfverlemnande af medlen *till Riksgälds-kontoret*. Vill man nödvändigt aflemna dem till någon kassa, anser jag det böra ske till Statskontoret; eljest tycker jag att man mycket väl kan räkna dessa penningar såsom tillgång för statsverket, utan att alls behöfva lemna dem från Sjöförvaltningen.

Jag yrkar bifall till Herr af Klints förslag med den förändring att ordet *Riksgälds-kontoret* utbytes emot orden *Statsverket för dess behöf*.

Grefve af Ugglas: För min del har jag ej inom Utskottet och icke heller här grundat min mening endast derpå, att det möjligen kan falla Stats-Utskottet och Riksdagen in att de 468,000 Riksdalerna ej

skulle användas till det af Kongl. Maj:t föreslagna ändamål och att således, om medlen ej dertill användas, de skulle vara så att, säga, hemfallna till Riksgälds-kontoret. Min uppfattning är den, att då Regeringen detta år bygger två nya fartyg af olika certer, hvilka ej kunna blifva färdiga före år 1871, hvarförinnan man således ej heller kan bedöma deras ändamålsenlighet, man borde uppskjuta med ytterligare byggande tills nödig erfarenhet vunnits. När vi se på Kongl. Maj:ts Proposition till föregående Riksdag, finna vi att Kongl. Maj:t föreslagit byggande af två fartyg af mindre cert för tillhopa 240,000 R:dr, men nu finnes Kongl. Maj:ts mening vara att bygga dem af större cert och något förändrad konstruktion för 130,000 R:dr hvardera, och chefen för Sjöförsvars-departementet har yttrat att medlen ej behöfver utgå under år 1870, hvilket jag anser liktydigt dermed att fartygen icke kunna under året fullbordas. Jag bestrider ej att den nya konstruktionen kan vara ändamålsenlig, men jag tror det vara skäl att, innan man fortgår med byggandet, söka vinna någon praktisk erfarenhet. Detta åter igen torde ej kunna ske förr än år 1871, och sålunda bör man ej heller bygga nya fartyg förr än år 1872. Då Kongl. Maj:t nu föreslagit att bygga två nya fartyg, hade jag således föreställt mig att Kongl. Maj:t ej skulle hinna före 1872 komma till visshet om ändamålsenligheten af den ifrågasatta modellen. Samma ovisshet råder i afseende på förstärkningen af monitorernas torn, hvarom chefen för Sjöförsvars-departementet här förut upplyst att tankarne varit delade. Detta har varit grunden för mitt votum i Stats-Utskottet och som jag vidblifver ännu i närvarande stund. Derifrån, att nemligen en större summa icke skulle kunna med fördel användas för detta ändamål under år 1871, har jag äfven utgått, då jag förordade att den besparade summan 468,000 R:dr skulle till Statsverket ingå. I afseende härå erkänner jag att, liksom Kongl. Maj:ts rätt bör vara oförkränt att vägra det reservationsanslag må till andra ändamål användas än hvartill de blifvit afsedda, Riksdagen är i sin goda rätt, då den, sedan Kongl. Maj:t funnit dessa medel för det ursprungliga ändamålet obehöfliga, för sin del beslutar att desamma må till statsverket ingå, och då nu dertill kommer, att vi af chefen för Sjöförsvars-departementet fått höra att han ej har något deremot, lärer något hinder ej förefinnas att biträda Herr af Klints yrkande.

Grefve von Platen: Då jag ej kan annat än i allo dela den allmänna tanken inom Representationen, som äfven blifvit af den siste värde talaren uttalad, om den stora nödvändigheten af sparsamhet och äfven deraf att man ställer så till, att man ej har större kassor än nödigt är, vill jag nu ej inlåta mig i någon längre diskussion i sjelfva hufvudsaken. Jag ber endast att i afseende å en del af den siste talarens anförande få yttra några ord. Han anförde såsom skäl, hvarföre man ej borde bevilja anslag, att det ej vore sannolikt att under år 1871 mer än ett fartyg skulle hinna färdigbyggas. Då det emellertid ej är osannolikt, att den nya modellen blir färdig redan i år, och då vi allmänt beklaga de ringa krafter vårt sjöförsvar eger, ber jag få hemställa, om det ej är bäst att redan nu besluta oss att

nästa år bygga hvad Regeringen ifrågasatt. Ty om man uppskjuter saken till nästa riksdag, kommer en betydande del af det året att gå förbi, innan riksdagen hinner diskutera ämnet och, om anslag beviljas, innan verkställighet kan ega rum. Det är dessutom omöjligt att få beställningar sådana som dessa färdiga, om de ej ske tidigt och medel finnas förut för ändamålet tillgängliga. Ty skola arbetena utföras på Kronans verkstäder, måste materialer förut uppköpas, hvartill alltid erfordras tid, och vänder man sig åter till enskilda verkstäder, nödgas man lemna förskott. Jag tror det således för tidsvinnande vara nyttigt att nu bevilja hvad för de afsedda behofven ansetts nödigt, och finner derföre ej skäl att göra nedsättning i det belopp Kongl. Maj:t föreslagit.

Grefve Mörner, Oscar: Det är en märkvärdig inkonsequens, som understundom förekommer och som, jag får bekänna, jag har svårt att fatta. Å ena sidan säger man att vårt sjöförsvar är så dåligt, att det darrar i sina fogningar, och å den andra, i händelse något blifvit föreslaget att till försvarets förbättrande företagas, att detta ej duger. Vi hotas å ena sidan att bli utan försvar — å den andra säges det, att vi skola afbida tiden och se till, om vi ej kunna få bättre och ändamålsenligare försvarsmedel. Af allt detta följer att ingenting blir gjordt. Jag vill visserligen ej att man skall gå brådstörtadt till väga, men jag vill ej heller, att landet lemnas åt sitt öde, d. v. s. att man underlåter vidtagna de åtgärder som stå till buds. Det är här föreslaget att bygga, ej en stor flotta, utan endast 2 pansarbåtar hvardera året. Då man hört sägas att vår flotta är i lägervall, är det då skäl att förlora tiden genom uppskof med dessa båtars byggande? Men säger man: man måste vara försiktig, man måste se tiden an, om ej lämpligare modell påfinnes. Men huru håller detta skäl streck? Här hafva vi nu 2 båtar byggda i år. Nu komma vederbörande och säga: vi skola bygga 2 till efter samma modell blott med en liten förändring. Gör man åter ny konstruktion, hvad borgen hafva vi att denna blir bättre? Om jag antager att de båtar, som byggas i år, sättas i sjön år 1871 och befinnas ej ändamålsenliga, ja, då får ju konstruktörerna order att göra ny konstruktion; och der till åtgår tid, der måste ritas och räknas och konstrueras på allahanda sätt och vis — och så kanske nu ändock ej kommer till ett lämpligt resultat. Hela fördelen då — hvad? Jo, att man förlorar ett helt dyrbart år. Nu säges visserligen, att en annan fördel vore att vinna genom uppskof, nemligen besparing i statsutgifterna och att man derigenom skulle få statsregleringen att gå ihop utan ökad beskattning. Ja, det kan visst vara bra och förträffligt. Men skall besparingen vinnas på bekostnad af vårt försvar, *då* är den sannerligen ej mycket värd. Kunde jag vara öfvertygad att fartygen med mera visshet blefve bättre om byggandet uppskjöts, då skulle jag visst anse det vara skäl att uppskjuta. Men då jag ej kan finna detta och då det för mig är fullkomligt utredt, att de försvarsmedel vi för närvarande hafva äro otillräckliga, så vill jag för min del ej utsetta mig för vådan af ett uppskof. Hvad angår svårigheten att finna det bästa, så är Sverige ej i sämre tillstånd än andra länder, åt-

minstone England och Frankrike. England har byggt mångfaldiga modeller, men är ändå ej säkert på sig. Kan det då vara skäl att låta ett helt år gå förloradt? Då medel finnas för ändamålet disponibla, då landet har anspråk att hvad som kräfvcs till dess försvar, ej längre försummas, yrkar jag att den föreslagna indragningen afslås och det i stället beviljas hvad Kongl. Maj:t i sin Proposition äskat.

Herr Montgomery-Cederhjelrn: Ehuru det förslag Utskottet framlagt icke saknar goda skäl för sig, likväl och då hvad jag hufvudsakligen afser är att vinna besparingar och jag dessutom kan få glädjen instämma med Herr af Klint, vill jag icke hålla på formen, då jag vinner saken, utan anhåller att få instämma i Herr af Klints förslag.

Herr Flaxé: För min del vill jag, lika med Grefve Mörner, hemställa att Kammaren i afseende å ifrågavarande besparing ville fatta samma beslut, som rörande de 200,000 R:dr, om hvilkas öfverlemnande till statsverket Kammaren nyss beslutat. Jag kan ej finna anledning till att göra skilnad på dessa medel, då de äro af alldeles enahanda beskaffenhet och får derföre instämma med bemänte Herr Grefve.

Herr Wærn: Det sätt, på hvilket en af reservanterne mot Stats-Utskottets ifrågavarande Utlåtande ansett att de besparade 468,000 Riksdalerna böra till Statsverket öfverlemnas öfverensstämmer till alla delar med formen i våra finanser. Denna form återfinnes i Stats-Utskottets finansplan, deri uppgöres statsregleringen och om statsbrist uppstår, så bestämes en statsfyllnadssumma, som af Riksgälds-kontoret betalas till Statskontoret. Sedan uppgör Utskottet en särskild stat för Riksgälds-kontoret; men skulle nu dessa penningar ingå till Statskontoret, så skulle, då denna besparing icke, såsom hvarken tillhörande ordinarie eller extra-ordinarie inkomster, kan få någon plats på den vanliga statsregleringen, en särskildt stat uppgöres för detta verk, hvilket Riksdagen likväl icke brukar.

Hvad ordet statsverket beträffar, så menas dermed helt enkelt statens drätsel, och medlen komma Svenska Staten lika väl till godo, om de öfverlemnas till Riksgälds-kontoret, som om de ingå till Statskontoret. Det kan visserligen synas såsom en omväg, men då Statskontoret icke förräntar penningarne, hvilket Riksgälds-kontoret gör, så har denna åtgärd tillika ett praktiskt ändamål, och icke blott bruket för sig. Jag instämmer med Herr af Klint.

Grefve af Ugglas: Jag vill fästa ett par talaresh uppmärksamhet derpå att de i sina förutsättningar begått ett misstag och derföre äfven kommit till en oriktig konklusion. De hafva förebrått mig att jag, oakadt vår flotta icke befinner sig i något serdeles godt skick, likväl icke skulle vilja förorda byggandet af nya fartyg. Jag vill visserligen låta bygga så många fartyg som möjligt, men under förutsättning att de som byggas blifva fullt ändamålsenliga; och frågan är då, om det kan vara skäl att på en gång bygga tre modell-

fartyg, om hvilka man väl kan hafva förhoppning att de blifva goda, men med hvilka det å andra sidan lätt kan inträffa att något af dem kan komma att förete ett och annat misstag. Ett sådant sätt att bygga är det som jag icke vill förorda, utan anser jag bättre att först göra ett fartygt färdigt för att se, om den nya modellen verkligen är fullt lämplig.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag begärde ordet med anledning af Herr Wærns yttrande. Det är visserligen sannt att Riksgäldskontoret betalar till Statskontoret en statsfyllnadssumma, men derföre behöfver ej detta anslag öfverlemnas till Riksgäldskontoret, ty lika väl som man kan beräkna de ordinarie inkomsterna, hvilka ingå till Statskontoret, kan man väl äfven beräkna öfriga tillgångar för detta verk, och således sätta upp dessa siffror i debet och sedan sätta kredit på den andra sidan, hvarefter man får se om brist förefinnes. Det har varit riksdagar i förra tider, då statsregleringen gick bättre ihop än nu, då Statskontoret till och med hade öfverskott, som då af Statskontoret lemnades till Riksgäldskontoret. Sådana statsregleringar hafva både Herr Wærn och jag varit med om. Mig förefaller det icke vara angeläget att först öfverlemna medlen och sedan skrifva med begäran att få dem igen, helst den extra statsregleringen nyligen blifvit öfverförd till Statskontoret, och kan jag derföre icke finna att Kammaren nu bör fatta ett annat beslut än nyss, eller att medlen böra öfverlemnas till statsverket.

Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Jag vill blott tillägga ett par ord. Det har här blifvit yttradt, att det skulle vara fråga om att bygga nya slag af pansarkanonbåtar, och att man derföre vore tveksam, huruvida man borde bygga så många. Jag vill då nämna, att åtminstone den ena af de båtar, som byggas i år, är af alldeles samma sort, som de förut byggda, och den andra är visserligen något större, men i öfrigt bygges jemväl denna efter alldeles samma modell. Icke kan man kalla det en farlig brådska med byggandet. Det är för en skicklig fartygskonstruktör ingen svår sak att, när han har ett fartyg färdigt, bedöma lämpligheten af ett annat, bygdt efter samma metod, men endast i något större skala.

Nu har det blifvit föreslaget att under år 1870 skulle byggas tvenne pansarkanonbåtar. Man har redan inlemnad anbud på byggandet af den mindre och ritningen till den större är färdig, hvidan anbud att bygga denna snart torde vara från någon enskild verkstad att förvänta. Dessa båtar skulle kunna blifva färdiga nästa vår och sedan har Regeringen afsett att beställa de nya, hvilket naturligtvis ej kan gå för sig om inga tillgångar finnas. För öfrigt är det alltid en besparing att bygga flera kanonbåtar på en gång, ty om beställningen sker på samma verkstad blifver alltid priset billigare, då en större beställning göres.

Det enda skäl jag böjer mig för är emellertid, såsom jag redan nämnt, om Kammaren anser, att de för kanonbåtars byggande begärda medel måste för vinnande af *besparing* i Statens utgifter för det närvarande böra ingå till statsverket.

Grefve Mörner, Oscar: En talare har yttrat, att man skulle komma att bygga tre olika fartyg af samma slag. Då erkänner jag verkligen att jag har mera förtroende till Regeringens omtanke, ty då en kanonbåt blir färdig så tidigt att den i början af nästa år kan sättas i sjön, så läser väl Regeringen först låta tillse, hurudant detta fartyg visar sig i sjön, innan den låter förfärdiga de öfriga. Denna erfarenhet kan vinnas så att man i Juli 1871 kan börja bygga de andra båtarna, om anslag till desamma blifvit beviljad. Om så ej sker kommer det att dröja två år, innan man kan påbörja byggandet af någon vidare kanonbåt och detta kan jag ej gilla, ty för min del vill jag ej åsidosätta omtanken om landets försvar, helst den besparing, som åsyftas, jemförelsevis är så obetydlig att jag ingalunda därför vill böja mig. Jag vidhåller mitt förut gjorda yrkande.

Grefve Hamilton, Henning: Jag ämnar icke yttra mig, hvarken om de penningar, som kunna besparas, eller de fartyg, som skola byggas. Den förra frågan synes så invecklad, att man kan skatta sig lycklig, när Stats-Utskottet och chefen för Sjöförsvars-departementet tyckas derutinnan komma öfverens, och jag vill ingalunda åtaga mig att framleta något fel i deras beräkningar. Hvad åter fartygsbyggandet angår, torde man så mycket mindre behöfva yttra sig derom, som detsamma med nu tillgängliga anslag icke läser kunna bedrifvas med någon halsbrytande fart, utan läser man få vara glad om det, som nu är under arbete, kan göras färdigt. Deremot har jag funnit mig föranlåten att uppträda med anledning af de olika meningar som blifvit uttalade, om ifrågavarande medel böra öfverlemnas till Riksgälds-kontoret eller Statskontoret. För min del instämmer jag med dem, som anse att de böra öfverlemnas till Riksgäldskontoret.

En talare har anfört, att Riksdagen beslutat att extra statsregleringen skall utgå från Statskontoret, hvarföre de ifrågavarande medlen borde dit öfverlemnas. Detta är dock en helt annan sak. Beslutet var, att, sedan Riksdagen beviljat extra anslag, dessa skulle utgå från Statskontoret. Här är åter frågan, att Regeringen skulle aflemna en summa, hvilken, såsom ej vidare behöfzig, skulle ingå bland nästkommande års tillgångar, och i afseende härå måste jag helt och hållet instämma med Herr Wærn, emedan det naturligtvis måste leda till förvecklingar, om man vid uppgörande af statsregleringen beräknar vissa belopp såsom innestående i Statskontoret, hvilket endast bör hafva att af Riksgälds-kontoret uppbära hvad som utöfver de ordinarie inkomsterna fordras till utgifternas bestridande.

Det är visserligen sannt, att Kammaren nyss fattat beslut att anvisa 200,000 R:dr till statsverket, men då chefen för Sjöförsvars-departementet begagnat dessa ordalag, dertill jag ej känner orsaken, ville jag så mycket mindre dervid göra någon anmärkning, som jag förmodar att medlen i alla fall komma att till Riksgälds-kontoret ingå. Jag yrkar att Kammaren måtte besluta att ifrågavarande medel öfverlemnas till Riksgälds-kontoret.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr

Grefven och Talmannen att under densamma hade yrkats, dels utaf Herr af Klint, att Kammaren måtte fatta ett beslut af följande lydelse: "Riksdagen beslutar för sin del, att den i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition omförmälda, under rubrik "influtna medel till uppköp af spannmål" befintliga tillgång, 468,000 R:dr, skall, såsom för sitt ursprungliga ändamål icke vidare behöffig, till Riksgälds-kontoret aflemnas;" dels af Grefve Mörner, Carl Göran, att Herr af Klint nyssnämnda förslag skulle antagas endast med den förändring, att ordet *Riksgälds-kontoret* utbyttes emot orden *Statsverket för dess behof*; och dels slutligen af Grefve Mörner, Oscar, att Stats-Utskottets hemställan skulle afslås och Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning bifallas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på antagande af det förslag Herr af Klint afgifvit och, då dervid svarades talrika och starka ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Efter det att votering yrkats samt Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraproposition vid voteringen antagit afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts nådiga förslag, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition.

Den, som vill att Kammaren, med anledning af Stats-Utskottets hemställan i 6:te punkten af Utlåtandet N:o 25, skall antaga det förslag till beslut som Herr af Klint framställt, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts nådiga förslag i ämnet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit såhunda:

Ja — 92.

Nej — 8.

5:te punkten.

Herr af Klint: Mycket skulle visserligen vara att säga om Stats-Utskottets förslag i denna punkt; men sedan Kammaren beslutat öfverlemnandet till statsverket af 200,000 R:dr utaf reservationerna å anslaget till sjövapnets öfningar, och af 468,000 R:dr på besparingarne å titeln "inköp af spannmål" läser Kammaren behaga finna omöjligheten af att bifalla Utskottets förslag i denna punkt. Dels i anledning häraf, dels ock derföre att jag hyser de största betänkligheter att rubba ett ordinarie statsanslag, inskränker jag mig till att endast yrka det Kammaren måtte besluta: att, med afslag å Utskottets hemställan, anslaget till "Flottans underhåll" skulle å Riksstatsens Femte Hufvudtitel bibehållas vid sitt nuvarande belopp, eller, spannmålen oberäknad, 592,888 R:dr 30 öre, att utgå såsom reservationsanslag.

Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Om jag nyss uttalade min mindre tillfredsställelse med Stats-Utskottets sätt att kalkylera tillgångarne å Femte Hufvudtiteln, så kan jag sannnerligen icke vara mera belåten med Utskottets förslag i denna punkt, der Utskottet helt enkelt tagit bort ett helt ordinarie statsanslag.

Det är en omöjlighet att ställa statshushållningen så, att det ena året kan vara fullkomligt oberoende af det andra, och i synnerhet måste detta vara förhållandet med en sådan förvaltning, som den, hvars utgifter bestridas af Femte Hufvudtiteln, och till hvilken hör en så stor materiel, hvilken fordrar ärligt underhåll. Så vill jag till exempel nämna att fregatten Vanadis, som för närvarande är ute på sjöexpedition och snart kommer hem, då måste intagas i docka för att repareras. Vidare förekommer på titeln: underhåll hela afföningen för de ordinarie handtverkarne, hvilka icke kunna afskedas. Vidare har Kronan åtagit sig en hel mängd juridiskt bindande kontrakt, med anledning af hvilka utbetalningar måste ske på flera håll. Ännu mycket mera skulle kunna tilläggas och jag skulle uppehålla mig vida längre vid denna punkt, om jag kunde föreställa mig att Kammaren skulle bifalla Stats-Utskottets framställning, efter den utgång, som en votering inom Kammaren nyss haft. Jag hoppas således att Herr af Klints förslag måtte vinna bifall.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Det förhåller sig verkligen som Herr af Klint sagt, att, efter Kammarens beslut rör sjettepunkten, föga hopp läres förefinnas, att Kammaren bifaller Utskottets förslag i denna punkt. För min del måste jag äfven, ehuru mot min vilja, bidraga till detta resultat, emedan jag ansett någon besparing vara bättre än ingen, och att ett instämmande med Herr af Klint var enda sättet att rädda nämnda 468,000 R:dr.

Då emellertid nu ett sådant beslut blifvit fattadt, nödgas jag gå in på Herr af Klints förslag, under beklagande, att Kammaren icke velat fästa afseende på de större besparingar, som genom bifall till Stats-Utskottets Utlåtande i denna punkt hade kunnat ske å denna Hufvudtitel.

Herr Rydin: Den siste talaren slutade sitt anförande med att beklaga, att icke Kammaren ville instämma i Stats-Utskottets förslag till åvägabringande af större besparingar. Jag vill dock fästa uppmärksamheten på att förevarande fråga är af samma beskaffenhet som den, hvilken i förmiddags afhandlades under diskussionen om beväringssonden. Bifall till Stats-Utskottets förslag till anvisningar å behållningar, som Kongl. Maj:t ej öfverlemnadt åt Riksdagen, är ej mindre inkonstitutionelt, än dess förslag angående beväringssonden. Det heter nemligen i § 4 af riksdagsbeslutet för år 1869, som nu gäller i statsregleringsfrågor att vid besparingarnes disposition gäll förut stadgade grunder. För att erhålla kännedom om dessa, hafva vi att gå tillbaka till 1841 års riksdagsbeslut, der det heter: "De besparingar, hvilka intill nästa riksdag kunna å någon eller några af Hufvudtitlarne uppkomma, må fortfarande af Kongl. Maj:t användas till sådana, af oss ej förut pröfvade utgifter, hvilka hädanefter kunna

finnas för rikets styrelse af oundgängligt behof påkallade för samma ändamål, som med hvarje Hufvudtitels anslag afses, och hvilka utgifter alltid måste vara tillfälliga och icke af permanent egenskap.“ Sedermera uppstod ett särskildt slag af anslag, reservationsanslag, i afseende på hvilka Konungens makt att disponera behållningarne begränsades, så att Konungen ej egde använda dem till annat ändamål, än det speciela, som anslaget afsåg. När nu Stats-Utskottet tillstyrkt, att Riksdagen skall besluta öfver användningen af dessa besparingar, till belopp af 6 å 800,000 R:dr, i strid emot hvad 1869 års Riksdag förklarar och till en del emot hvad Stats-Rådets ledamöter ansett sig kunna medgifva, så har Utskottet tillstyrkt Riksdagen, att i strid med förut fattade beslut och den sedermera utvecklade konstitutionela praxis, fatta ett beslut, som ingriper på Kongl. Maj:ts maktområde. Men äfven det ändamålsenliga i ett sådant förfarande, förutsatt att det vore berättigadt, kan ifrågasättas.

För att Riksdagen skall kunna fatta ett beslut angående besparingarne, erfordras att den pröfvar, huruvida de kunna vara behöfliga för sitt ursprungliga ändamål. En sådan pröfning har ej skett och skulle, om det iakttoges, leda Riksdagen in i styrelsens särskilda detaljer på ett sätt, som förrycker förhållandet emellan regeringsmakten och Representationen. Det enda förfarande, som kunde anses formelt riktigt, hade varit, om Riksdagen med hänsyn till bildade reservationer beslutat nedsätta hvarje särskildt anslag på den Hufvudtitel, på hvilken besparingar uppkommit. Att i klump taga besparingarne i anspråk och anvisa dem, utan afseende på Regeringens rätt, och således öfverskrida hvad föregående Riksdagar beslutat, kan hvarken ur den konstitutionela rättens eller statskloketens synpunkt försvaras.

Jag vill blott tillägga några ord i afseende på det af Stats-Utskottet anförda motivet för ett sådant förfarande, nemligen möjligheten att utan ökad beskattning kunna bestrida utgifterna, ett motiv, hvars riktighet, då det håller sig inom gränserna för Riksdagens behörighet, jag naturligtvis ej vill bestrida. Att man, såsom nu synes hafva varit fallet, använder detta motiv för att förekomma möjligen uppkommande spänning emellan Kamrarne, emellan olika partier inom desamma, emellan riksdagsmän och deras kommittenter, kan jag ej gilla. Ett sådant resonnement är betänkligt. Ty det förrycker ansvarighet och pligt. Stats-Utskottet, som skall utreda statsverkets tillstånd och behof, kan förledas att, af undseende för sinnesstämmningen i den ena eller andra Kamraren, göra eftergifter utöfver hvad rikets bästa kan fordra; den ena eller andra Kamrarens ledamöter tänka på hvad som är behagligt för deras kommittenter; dessa å sin sida ledas af en för tillfället blåsande opinionsvind. På detta sätt upplöses all ansvarighet och fördelas på allt flera enskilda viljor. Det blifver sålunda de under frihetstiden omtalade principalerna, eller de enskilda medlemmarna i de nu omtalade primärförsamlingarne, som blifva den herrskande makten i samhället, under hvilken Representationen och dess delegationer underordna sig, i stället för att beherrska och således uppfylla sin bestämmelse af en regeringsmakten och de enskilda förmedlande och förenande samhällsmakt. Jag har

endast velat nämna detta för att framställa denna frågas betydelse från dess konstitutionela sida.

Herr Tornerhjelm: Jag kan icke annat än erkänna, att den siste talaren är konsekvent; jag beklagar blott det slut, hvartill han kommit. Äfven jag vill vara konsekvent, så vidt möjligt är. På förmiddagen ifrade jag för besparingar; i afton ser jag med glädje att Kammaren tyckes vara böjd att spara allt hvad sparas kan. Då det ifrågavarande anslaget emellertid är ett förslagsanslag, och enligt föregående Riksdagars beslut besparingar å sådana anslag icke få tillgripas utan Kongl. Maj:ts medgifvande, kan jag ej biträda Utskottets förslag, helst jag med min svaga röst alltid motsatt mig hvarje försök från Riksdagens sida att rubba de ordinarie anslagen. Jag instämmer derföre i Herr af Klints reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte besluta, att anslaget till "flottans underhåll" skulle å Riksstatsens Femte Hufvudtitel bibehållas vid sitt nuvarande belopp, eller, spannmålen oberäknad, 592,888 R:dr 30 öre, att utgå såsom reservationsanslag; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på ofvanberörda yrkande, som med ja besvarades.

8:de punkten.

Herr af Klint: Af samma skäl som jag vid föregående punkten hade äran anföra, anhåller jag att Kammaren vid denna ville besluta, att till "sjövapnets öfningar," oberäknade de för "sjöexpeditioner till handelsns skyddande" särskildt anslagna 150,000 R:dr, skall å Riksstatsens Femte Hufvudtitel bibehållas det nu utgående reservationsanslaget, 480,000 R:dr.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition derå, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle besluta, att till "sjövapnets öfningar," oberäknade de för sjöexpeditioner till "handelsns skyddande" särskildt anslagna 150,000 R:dr, skall å Riksstatsens Femte Hufvudtitel bibehållas det nu utgående reservationsanslaget, 480,000 R:dr, hvilken proposition med ja besvarades.

9:de punkten.

Bifölls.

10:de punkten.

Herr af Klint: För den händelse, som jag hoppas, att Kammaren bifaller det af Stats-Utskottet här framställda förslag, eller

att, med ändring af Kongl. Maj:ts Proposition, upptaga anslaget "till gemenskapens vid sjöförsvaret natura underhåll" under form af förslagsanslag, uppkommer naturligtvis å det gamla anslaget en besparing. Jag har icke dragit i betänkande att, då en besparing å ett reservationsanslag förefinnes och Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition förklarar, att besparingen icke behöfves för annan händelse än om brist å anslaget uppstode, anlita denna besparing, så snart reservationsanslaget förvandlas till förslagsanslag, och jag hemställer därför, det Kammaren ville besluta ett tillägg till förevarande punkt, af följande lydelse: "att Riksdagen för sin del beslutar, att den å anslaget till "gemenskapens vid sjöförsvaret natura underhåll" vid 1870 års slut befintliga behållning skall till Riksgälds-kontoret aflemnas."

Jag har icke velat utsätta någon bestämd siffra, emedan den i Kongl. Maj:ts Proposition angifna kan under årets lopp förminskas eller förstoras.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det är icke länge sedan vi på detta rum handlade Utskottets hemställan om förhöjning af anslaget till värfvade arméens underhåll. Förslaget vann Kammarens bifall, men då var icke fråga om att förvandla reservationsanslaget till förslagsanslag. För min del kan jag ej finna att det är mera anledning att förändra förevarande anslags natur än det nyssnämndas, snarare mindre, alldenstund man ser, att anslaget varit så rikligt tilltaget att, äfven under de föregående svåra åren, betydliga besparingar uppstått. För öfrigt tror jag det ej vara klokt att ställa så till, att, till en utgifts-post må utgå huru mycket som helst, så skall det betalas, utan bättre är att anvisa en bestämd summa, på det att vederbörande må veta det de måste hushålla. Jag hemställer därför att det föreslagna anslaget måtte beviljas, *men under form af reservationsanslag.*

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: På de skäl Herr af Klint anført, finner jag ingen fara vid att besparingen å ifrågavarande anslag öfverlemnas till statsverket, mot det att anslaget förvandlas till förslagsanslag. Detta är emellertid nödvändigt, ty förhållandet är icke, såsom Grefve Mörner antagit, eller att anslaget lemnat öfverskott äfven under de dyra åren, utan det har då tvärtom uppstått brist. För sista året uppgick denna till 26,000 R:dr.

Herr af Klint: Jag kan försäkra Grefve Mörner, att det icke var mitt fel att icke äfven det ifrågavarande anslaget på Fjerde Hufvudtiteln uppfördes såsom förslagsanslag. Nyttan och ändamålsenligheten af att sådana anslag som detta och det under den nu föredragna punkten förekommande förvandlas till förslagsanslag äro så i ögonen fallande för hvar och en, som har med dessa saker att göra, att någon tvekan ej borde förefinnas.

Hvad angår den stora behållning, som enligt Herr Grefvens förmenande skulle uppstå, tillåter jag mig upplysa, att enligt uppgifter, som äro fullt tillförlitliga och hvilka legat till grund för Stats-Utskottets Utlåtande, utgjorde de verkliga kostnaderna för sjömanska-

pets underhåll är 1864 254,270 R:dr. 1865 213,492 R:dr. 1866 225,270 R:dr. 1867 217,423 R:dr och 1868 omkring 278,600 R:dr. Tager man nu medium för dessa 5 år, får man kostnaden per år till 237,211 R:dr. och då har Utskottet, när anslaget skulle blifva förslagsanslag, ansett jemnt 230,000 R:dr vara en lämplig summa. Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Wærn: Med anledning af hvad den siste värde talaren yttrat ber jag få erinra, att utgifterna för manskapets vid flottan natura underhåll under år 1864 *öfverstigit*, men under alla år derefter. för hvilka jag har anteckning, det vill säga till och med 1867. *understigit* de för ändamålet afsedda anslag. samt att vid 1867 års slut fanns en behållning derå af 227,000 R:dr. Nu kan man visserligen göra den anmärkning mot *förslagsanslag*, att denna form för anslag är farlig, emedan ingen inskränkning i dispositionen af dem är bestämd, men jag hemställer, hvilket slag af inskränkningar man skall kunna göra i användandet af ett anslag af den beskaffenhet som det ifrågavarande; och då det visat sig, att en behållning af 227,000 R:dr uppstått, så finnes ju i praxis ingen inskränkning alls. Men hvartill tjänar det att hafva en behållning af 227,000 R:dr å ett anslag, som Kongl. Maj:t icke får använda till annat ändamål än det, hvartill det är afsedt, och derföre icke kan begagna sedan ändamålet är uppfyllt, samt Riksdagen icke heller får använda, emedan anslaget är staldt till Kongl. Maj:ts disposition. För att få statsregleringen att gå ihop, är nödvändigt att använda de tillgångar, som finnas, och jag hemställer derföre, om icke Kammaren ville besluta att uppföra ifrågavarande anslag såsom förslagsanslag, på det att behållningen derå må kunna begagnas. Jag anhåller om bifall till Herr af Klints reservation.

Grefve Mörner: Om man förvandlade alla anslag till förslagsanslag, vore all statsreglering öfverflödig. Hvad nu särskildt ifrågavarande anslag angår, så, när Riksdagen icke bestämmer den portionsstat, hvarefter manskapet skall underhållas, utan denna beror af Kongl. Maj:t, kan Riksdagen ej ega någon kontroll öfver, att utgifterna för ifrågavarande ändamål icke blifva för höga, på annat sätt än, att Riksdagen dertill anslår en bestämd summa. Om man gör detta anslag till reservationsanslag, har man beredt en möjlighet för Regeringen, att, om det ena året uppstår en besparing, använda denna ett annat år, då portionsprisen äro högre, och detta är en praktisk ändamålsenlig anordning af detta anslag, som, så vidt jag vet, alltid varit följd. Om den nya åsigt, som nu velat göra sig gällande i afseende å underhållet till *flottans* manskap, skall bära goda frukter, vet jag icke, men hvad jag vet, det är, att, då fråga var att förbättra utspisningen för garnisonsregementena i Stockholm, detta hade gått ganska behändigt för sig, om man dertill haft att disponera ett förslagsanslag, men nu har man fått begära penningar dertill af Riksdagen och har derigenom icke haft så fria händer. Jag anser betänkligt, att detta anslag uppföres såsom förslagsanslag
och

och anhåller derföre fortfarande, att det måtte beviljas såsom reservationsanslag.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: För att lugna den farhåga, Grefve Mörner synes hysa derför, att misshushållning skulle ega rum, om ifrågavarande anslag uppfördes såsom *förslagsanslag*, vill jag nämna, att, då det blef bekant på flottans station, att besparingar på denna titel i Riksstaten funnos, framställning från stationen gjordes hos Kongl. Maj:t om förhöjning af portionen, hvilken verkligen är mindre än den för garnisonsregementena gällande, men att, då Kongl. Maj:t tog saken i öfvervägande, Kongl. Maj:t ej ansåg den nuvarande portionen så knapp, att den ovilkorligen erfordrade förhöjning, och att någon sådan ej kunde bifallas utan framställning till Riksdagen, emedan andra medel icke kunde till ändamålet anvisas, än besparingarne å anslaget, hvilka naturligtvis snart skulle vara uppättna. Ehuru detta ärende är föredraget efter mitt inträde i konseljen, tillkommer dock icke förtjensten af detta beslut mig utan min företrädare i embetet, som beredt ärendet. Att spanmålsprisen stiga och portionen derigenom blir dyrare, kan icke förekommas, men jag kan försäkra Kammaren, att någon misshushållning icke skall ega rum.

Grefve Lagerberg: Då den punkt på Fjerde Hufvudtiteln, som rörde mathållningen vid de värfvade regementena, här föredrogs, var det min mening att yrka bifall till Herr af Klints reservation, men jag afstod derifrån af särskilda skäl, hvilka dock icke inneburo, att jag trodde, att någon besparing skulle uppstå genom det för ändamålet föreslagna anslags uppförande såsom *reservationsanslag*. Om något anslag bör vara af *förslagsanslags* natur, bör det väl vara ett sådant som det nyssnämnda, som rörer mathållningen för de värfvade regementena *till lands*, hvilkas stat är granskad och godkänd af Riksdagen, som också af egen drift förhöjt densamma, en åtgärd som haft en hellosam verkan på truppen. Det händer ofta, att portionspriset blir högre; så t. ex. steg det i fjor vid det regemente, hvars chef jag är, från 36 öre till 44 öre, hvilken stegring på året gör en ökad utgift af 15 å 16,000 R:dr; om förhållandet varit lika vid de andra värfvade regementena, uppkommer således på året en ökad utgift af 50—60,000 R:dr, som man hvarken kan minska eller öka. Det är bäst att låta hvar sak gälla hvad den gäller, kosta hvad den kostar, och jag anhåller derföre om bifall till Herr af Klints reservation.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels utaf Herr af Klint, att Utskottets förevarande hemställan måtte bifallas med följande tillägg: "att Riksdagen för sin del beslutar, att den å anslaget till "gemenskapens vid sjöförsvaret natura-underhåll" vid 1870 års slut befintliga behållning skall till Riksgälds-kontoret aflemnas", och dels af Grefve Mörner, att Utskottets hemställan skulle

bifallas med den förändring, att ordet *förslagsanslag* utbyttes emot ordet *reservationsanslag*.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan utan något tillägg, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på bifall till samma hemställan med det utaf Herr af Klint föreslagna tillägg, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Sedan Grefve Mörner begärt votering och, uppå gjord proposition, det af honom under öfverläggningen framställda yrkande blifvit till kontraposition vid voteringen antaget; uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets hemställan i 10:de punkten af Utlåtandet N:o 25, med det af Herr af Klint föreslagna tillägg, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammarén Utskottets hemställan med den förändring, att i stället för ordet *förslagsanslag* införes ordet *reservationsanslag*.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 19.

11:te och 12:te punkterna.

Biföllos.

13:de punkten.

Biföllo, dock under förbehåll om iakttagande af de förändringar i afseende å Hufvudtitelns anslagsbelopp och slutsumma, som kunde föranledas dels af det beslut, som Kammarén vid förnyad behandling af den återförvisade delen utaf 1:sta punkten i Utlåtandet N:o 24 komme att fatta, dels ock af Kammaréns från Utskottets förslag i förevarande Utlåtande skiljaktiga beslut.

14:de punkten.

Herr Häggström: Utskottet har visserligen tillstyrkt de af mig och Herr A. Bäckström väckta förslag om anläggning af fyrar vid Bottniska viken, men i den af Utskottet föreslagna skrifvelse till Kongl. Maj:t har Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes, i den mån anslaget till lots- och fyrrättningar därför lemnade tillgång.

anvisa de till sådana fyrar nödiga medel. Då emellertid, enligt Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut, öfverskottet å fyr- och båkmedlen *uteslutande* bör användas för nya fyrars anläggande, får jag hemställa, att den af Utskottet föreslagna skrifvelse måtte sålunda förändras, att i stället för orden: *i den mån anslaget till lots- och fyrinrättningen dertill lemnar tillgång* skulle införas orden: *af begagnade fyr- och båkmedel*.

Friherre Skogman: Då jag icke kan inse, att något kunde vinnas genom det af den ärade motionären föreslagna tillägg till Utskottets förslag men ett sådant tillägg möjligen kunde föranleda till olika beslut i de båda Kamrarne, får jag anhålla, att Stats-Utskottets förslag måtte oförändradt af Kamraren bifallas.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten oförändrad och dels bifall till densamma med den förändring, att i stället för orden: *"i den mån anslaget till lots- och fyrinrättningen därför lemnar tillgång"* skulle införas orden: *af besparade fyr- och båkmedel*; framställdes proposition på bifall till punkten oförändrad samt besvarades med ja.

Kammaren åtskiljdes kl. 9 eftermiddagen.

In fidem
O. Brakel.
